

POLİTİKADAKİ GİZLİ DEHA: KADIN

KADIN POLİTİKASI
AÇISINDAN DAYANIŞMA

TARİHİMİZDEN BİR KESİT

KÜRT KADINLARI TEALİ CEMİYETİ

GİRİT 'TEN DÖRT YOL 'A

İÇİNDEKİLER

Çıkarken		1
Politikadaki gizli deha:kadın	F.Kayhan-Gülçin Baran	3
Çinli kadın gözüyle...	Zeynep Dara	7
Girit'ten Dört Yol'a	Hediye Yılmaz	11
Kürt erkekleri ya da erkek Kürtler	Zelal	13
Okula başlarken	Seve	15
Yaş, ırk, sınıf ve cins	Audre Lorde	16
Bu son mu?!	Juddih Scheltema	20
"İstanbul'da, Diyarbakır'da AZALIRKEN"	Gülçin Baran	22
Tahta burun tamircileri	Derya Duman	23
AIDS	Derya Duman	24
Li ser nameyê	Fatê	27
Ben diye biri var mı?	Berfin	28
Kadın Dayanışması	Fatma Kayhan	30
Kürt Kadınları Cemiyeti	Melike Dicle	32
Hoppala Hanım	Dursaliye Bedir	35
Haberler	Nuran Tuna	36
Posta Kutusu		38
Bykısız hikayeler	Gülay Batur	40

ABONE KOŞULLARI

ROZA'yı düzenli okumak istiyorsanız abone olun...

Fatma Kayhan adına

Türkiye içi; Yapı Kredi Bankası 025 - Beyoğlu Şubesi Heasp No:
0238270-3

Avrupa içi; Yapı Kredi Bankası 015-8 Beyoğlu Şubesi Hesap No:
3003668-1

Yıllık Abone ücreti: 600.000 TL.

Avrupa için: 30 DM

Abone Formu :

Ad Soyad :

Adres :

Başlangıç tarihi :

.....

Lütfen, abone formu ile banka dekontunu adresimize postalayın.

İki Aylık Kürt Kadın Dergisi

Sahibi ve Sorumlu Yazışleri Müdür: FATMA Kayhan

Teknik Sorumlu: FATMA Gökçek

İdari Sorumlu: NURAN Tuna

Arşiv: Hediye Yılmaz

Editörler: BETÜL İnci, FATMA Gökçek, FATMA Kayhan, GÜLÇİN
Baran

Baskı: Ceylan Matbaası

Arka Kapak Foto: UDKD Arşivinden

Büro adresi: İstiklal Cad. Terkoz Çıkmaızı Karaaslan Ap. No: 212

Galatasaray/İstanbul-Türkiye

Telefonumuz: 0212 - 292 01 48

sevgili kadınlar,

'nin barış ve umut dolu olması dileğiyle...

'97

Geride bıraktığımız, '96 yılı Kürt kadınları açısından oldukça dolu ve anlamlı geçti. Bir anlamda Kürt kadın rönesansı yaşandı derssek abartmış olmayız. Kadın grupları, vakıf, kültür merkezi, dergi gibi somut örgütlenmeler yaratarak atılım yaptılar. Kendileri için örgütlenmenin olanaklarını yaratarak güçlendiler.

Yeni bir yıla girerken, ROZA'nın 6. sayısını elinize almış olacaksınız.

Yine bazı değişiklikler yaptık. Bu kez çok eleştiri konusu olan ve okumayı zorlaştıran küçük puntolu, sıkıştırılmış yazılar görmeyeceksiniz. Sayfalarımız daha rahat ve okunur

duruma geldi. Yazılar uzun görünebilir, ama sayfa boyutlarımızın küçüklüğünü hesaba katarsanız anlayışla karşılayacağınızı umuyoruz.

ROZA'nın birinci yılını doldurup ikinci yılına girişi bildiğiniz gibi Mart ayında olacak. Yeni yılımızda, yeni deneyimlerle ROZA'da yapmayı düşündüğümüz değişiklikler var. Bu düşünülen değişikliklerde, ROZA'yı ROZA yapan tüm kadınların katılımını, değerlendirmelerini hesaba katarak daha iyi, güzel bir dergi olmak istiyoruz. ROZA, çıkışından bu yana statik bir dergi olmadı. Sürekli kendini yenileyen, üreten, gelişime açık bir rota izledi. Sahip çıkan her kadın, kendinden birşeyler kattı.

Ancak, ikinci yıl başlangıcında yapmayı düşündüğümüz yenilikleri sadece, dergiyi fiilen çıkararak İstanbul'daki ekibin düşünceleriyle sınırlı tutmak istemiyoruz. Bunun için, düzenli takip etmiş yazar ve okurlardan da aktif katılım bekliyoruz. Kendileri açısından bir ROZA tarihi yazmalarını isteyeceğiz. ROZA ile nasıl, ne zaman, ne şekilde ilişki

kurdular ve kurulan ilişki nasıl sürdü, beklentileri nelerdir? Bu ve benzeri sorulara cevap olacak birer değerlendirme yazısı istiyoruz.

Bununla birlikte yeni sayıda olmasını istediğiniz değişiklikleri, önerileri ayrıntılı yazarsanız çok iyi olur. Ancak, zamanında gönderilen öneriler yararlı ve işlevsel olabilecektir. Bunu dikkate alarak, Şubat'ın ilk haftasında elimizde olacak şekilde ulaştırmanız iyi olur.

Düzenli arşiv oluşturmaya başladık. ROZA'nın alanı ile ilgili her türlü bilgi - belge ile kitap ve dergi (kullanılmış da olabilir) bağışlarınızı bekliyoruz. Ayrıca, şunu da belirtelim, ROZA'nın arşivi, yararlanmak isteyen tüm kadınlara açıktır. Bilgiyi paylaştıkça gelişip, üretici olacağımızı düşünüyoruz.

ROZA'yı yakından izleyenlerin bildiği gibi, 4. sayımızdan sonra aramızdan bazı arkadaşlarımız ayrıldı. Kendilerini daha iyi ifade edeceklerine inandıkları "Jüjin" adlı bir dergi çıkardılar. Başarılar dileriz. Ayrılma gerekçeleri hakkında, bir yorumda bulunmayı anlamlı bulmuyoruz. Bizi izleyenler

ara-

daki düşünsel farkı yayın politikamızla görecektir. Onların kendilerini ifade eden yayın organına sahip olmaları bizi sevindirmektedir. Kırk görüşü bir çuvala sokmaya zorlarsanız çuval yırtılır.

Devletin Kürt kadınına yönelik politikası, MGK (Milli Güvenlik Konseyi)'nin hazırladığı raporda bir kez daha ortaya konuldu. Bizim daha fazla doğum yapmamızı istemiyor. Ciddi ve sıkı bir doğum kontrolünden geçmezsek, Kürt nüfusu önlenemeyen bir yükseliş gösterecekmiş ve devletin başına daha büyük bir bela olacakmış. Zaten, herkes (aile, politik çevreler, devlet, ahlak) ve herşey bizim bedenimizi denetlemekle meşgul. Bize karşı ve rağmen yapılan bu denetimlere sessiz kalmayacağımız açıktır. Doğum kontrolü, siyasi iktidarların elinde, kadın bedeni aracılığıyla ırkçı bir hat izleyebiliyor. Zorunlu doğum kontrolü, kendisi dışındaki etnik kimlikleri daha az zararlı gibi gözüken bir yolla soykırıma uğratmanın uzun vadeli ama etkin bir yoludur. Bizi, doğrudan savaş yoluyla ortadan kaldıramayacaklarını bildiklerinden nüfus azaltma yoluna gidi-

yorlar.

Devletin bu nüfusu azaltma yöntemine karşı biz de "haydi kadınlar doğum yapın" çağrısını yapacak değiliz. Zaten, küçük yaşta evlenip, menapoza kadar çocuk doğuran Kürt kadınları neredeyse çocuk doğurma makinalarına dönecekler. Kürt kadınlar için ciddi bir handicap.

Bedenlerimizin kontrolü ancak bizde olabilir. Kürt kadınları, kendilerinin karar verecekleri, bakabilecekleri veya istedikleri kadar doğum yapma hakları saklı kalmak kaydıyla, bu doğum kontrol yöntem ve olanaklarından her an yararlanabilecek bilgi ve olanaklara sahip olmalılar.

Aczmendi lideri ve beraberindeki "imam nikahlı eşim" dediği kadının yazılı ve görsel başında yer alışı kadının yine iktidar eliyle siyasi malzeme haline getirilişinin tipik bir örneğini veriyor.

3 Kasım '96 gününde Susurluk'ta gerçekleşen kaza ve ardından başlayan temiz toplum istemi gündemden uzun bir süre düşmedi. Çatlı, Açar, Çiller, Kocadağ, Topal,

Şahin

vs ... Yazılı sözlü basın iki aydır olayı işlemekle meşgul. Öyle ki, artık değil bu olaya ilişkin bir şey okumak konuşmak bile zorlaştı. İçini boşaltacak, bıkkınlık yaratacak, çözüm üretemez hale getirecek tarzda, olayı işlemek kime yarar getirir?

Ezilenlere bir yararı olmadığı açık. Bu sistemden rahatsız olan ve bu kirlenmeden, savaş ortamından derin yaralar alan bir kesim olarak yine de sessiz kalmak istemedik. Her şeyin tartışıldığı, hiç bir pisliğin gizlenmediği bir ortama olan özlemimizi belirtmek istedik.

SEVERİNE'nin şu sözlerini sizlerle paylaşmayı çok anlamlı bulduk: "Benim bütün feminizmin iki sözcükten oluşur; önce adalet ve sonra, hemen ardından çok çabuk sevgi".

ZOR
Z
A

POLİTİKADAKİ GİZLİ DEHA: KADIN -1 -

Pozitif ayrımcılık yol açıcı mı?

GÜLCİK Başer - FATMA Keçken

"Kadının giyotine çıkma hakkı varsa, kürsüye çıkma hakkı da olmalıdır" diyen Olympe de Gouges, yazdığı bir yazıdan dolayı tutuklandı ve giyotine gönderildi. Bugün sıradan bir hak olan genel oy ve aday olma hakkını kazanmanın bir direnme tarihi var. Ancak, halen politikanın büyük oranda erkek işi olarak algılandığı dünyada, biz kadınlar pasif katılımı aşmanın yollarını ve nedenlerini sorguluyoruz. Artık açıkça Kürt kadınları, politikadaki geri konumlarını terk etmek istiyor.

Kadınların genel oy ve aday olma hakkının Türkiye'de geçerli oluşunun 62. yıl dönümünde, politikadaki yerini sorgulamak istedik. Ancak konunun genişliği nedeniyle, sınırlama ihtiyacı doğdu. Biz de birinci derecede alanımıza giren Kürt politik çevrelerinde kadının yeri ile sınırlamayı uygun bulduk.

Ayrıca, dünya kadın hareketinin kazanımlarıyla artık bir çok ülkede uygulama alanı bulmuş olan pozitif ayrımcılık ve kotanın da Kürt politik çevrelerinin gündemine girmemesi ciddi bir eksik-

lik-tir. Seçim zamanlarında kitlesel olarak alanlara ve oy sandıklarına yansıyan kadın gücü maalesef aday olma ya da parti içi karar mekanizmalarında istenilen sayıda ve nitelikte olamadı. Gerçekte kadınların politikada geri planda yer alışlarının evrensel bir olgu olduğu bilinir. Bu konu, kadın kurtuluş hareketinin gündeminde hep varolmuştur, daha uzun bir süre de varolacağı benziyor.

Konuyu bu çerçevede sınırlayarak tartışmak istiyoruz. Önemseydiğimiz bir konu olması itibarıyla zaman zaman farklı açılardan tartışmaya devam edeceğiz.

Kürt kadınları politikanın neresindedeler?

1980'lerin sonlarında başlayan bağımsız Kürt kadın hareketinin gündeminde ilk sıraları hep politikadaki duruşumuz işgal etmiştir. Politikada aktif olarak yer alan kadınlardık. Fiiliyatta bir dolu sorun yaşıyorduk ve eleştirel bir yaklaşımla yaşadıklarımızı anlamaya, değiştirmeye çalışıyorduk. "Eski tas eski hamamla" bir yere varılamayacağını biliyorduk artık. Seçim dönemlerinde, kampanyalarda çalışmamız için çağırılıyorduk, kimse bize aday olma önerisi ile gelmiyordu. Ya da kadın hareketinin dışında yer alan, statü, meslek sahibi veya daha çok da "önemli" bir ailenin, için-

den gelen sembolik bir misyon yüklenen bir-iki kadın adayla yetinerek vitrin süslüyor, ne kadar "demokrat" olduklarını gösteriyorlardı.

Seçim dönemlerinde yaşananlar

Son yapılan genel seçimlerde durum kadınlar açısından çok da parlak değildi. 1995'in genel seçimlerinde kadınların rolü ne oldu?

Burada, düzen partilerini bir kenara bırakarak, sol muhalif cepheadekilere bakalım. Bir yıl önce yapılan seçimlerin kadınlar açısından tahlilini şimdi yapmak belki çok güncel bulunmayabilir. Biz kadınlar için, yakın olan bu tarihi değerlendirmek bizce çok anlamlı ve yerinde. Somut yaşanan bu olay üzerinden, kendi payımıza çıkaracağımız deneyimlerin gelecek seçimlere de ışık tutacağını düşünüyoruz. Üstelik, önlem alma şansımızı artırır, en azından aynı oyunlara gelme ve seçim dönemlerinin gürültü patırtısı içinde güme gitme riskini de azaltabiliriz.

"Emek, barış, özgürlük" Blok'unda yer alan dört partinin kendi aralarındaki ittifak için sıkı bir şekilde işleyen görüşmeler trafiğinde her an ne olacağının belirsizliği ve hızla işleyen seçim süreci kadınların aday olmak için durumlarını tartışmalarına, düşüncelerine fırsat

vermemiştir. Bu durumda son anda belirlenen aday listelerine de kadınların gerekli ağırlığı yansımıyordu. Böyle, "olağanüstü" dönemlerde yine kadınlardan fedakarlık, kendilerinden vazgeçiş, erkeklerin durumlarını kolaylaştırmak, onları rahatlatmak istenmişti. Seçimlerde kazanma şansı yüksek popüler, medyatik, para-güç-statü sahibi kişilere aday olma önceliği tanındığından zaten kadınların daha başta şansları sifıra yakındı. Olsa olsa sembolik temsil olacaktı. Nitekim de öyle oldu.

Blok'un Türkiye çapında aday gösterdiği 500 kişi içinde 54 kadın aday vardı. Yani tüm adayların ancak yüzde onunu oluşturuyorlardı. Üstelik aday listelerinin bazı istisnalar hariç, oldukça alt sıralarındaydı.

Genel olarak Kürt illerinde ve metropollerde Kürt kadın adayların, soyadları, aile statüleri ya da para ve meslek sahibi olmaları kistas alınmıştır.

Bu kadınların yer alış biçimlerine, kim olduklarına bakarsak nasıl bir manzara görürüz?

- Genel olarak Kürt illerinde ve metropollerde Kürt kadın aday-

ların, soyadları, aile statüleri ya da para ve meslek sahibi olmaları kistas alınmıştır.

- Blok içinde yer alan partilerin kadın komisyonları ya da birimleri kendi aralarında durumu tartışma, aday çıkarma, birbirini destekleme ve yüreklendirme süreci işleyememiştir bile. Hal böyle olunca, aday belirleme işi kendi kararları ile değil, erkeklerin önceden saptadıkları kadın adaylarla diyaloga geçme ile sınırlı kalmıştır.

- Kadınları sınırlayan başka etken de milletekilliği için gerekli yaş sınırı olmuştur. Aday olmak için gerekli 30 yaş sınırını aşabilen partili kadın sayısı da çok değildir. İstekli oldukları halde, yaş sınırı engeline takılan kadınlar da vardır.

- Aktif politikaya katılan kadınların çoğunluğunun bekar ve genç olduğu da bir gerçek. Evli ve çocuk sahibi olmak kadınların aktivitesini azaltan önemli bir unsurdur. Çünkü, adaylık teklif edilen kadınların bir çoğunun çocuğa bakacak kimsesi olmadığından kabul edememiştir. Ayrıca, eşlerden erkek aday olunca kendiliğinden kadın geri planda durmak zorunda kalıyordu. Böyle durumlarda kadına öncelik verilmesi gerekirken, erkeklerin lehine bir seçim

gerçekleşiyordu.

- Tüm bu somut nedenlerin yanısıra, daha da önemli olan politikanın yapılaş tarzı da başlıbaşına ciddi bir engel oluşturuyor. Bu durum, aktif politika yapan kadınlar arasında bile, aday olmaya karşı bir isteksizlik doğurur. Kampanyalarda aktif çalışmayı yeğleyebiliyor, ama aday olmak cazip gelmiyor.

- Seçim çalışmalarında sürenin kısalığı, yoğun çalışma temposu, gece gündüz demeden sokak, kahve gibi zaten kadınlara kapalı mekanlara açılma zorunluluğu gibi nedenlerin kadınları sınırladığı da bir gerçek. Ancak şu noktaya da vurgu yapmak önemli; her ne kadar seçimlerde aday olmak kadınlar açısından pasif işleyen bir süreç olmuştur da oy kullanma alanında kadınlar oldukça katılımcı ve aktif rol almıştır. Özellikle muhalif cephede, erkeklerin politik sakıncalardan, askerlik durumlarından vb nedenlerle oy kullanma oranı kadınlardan bariz bir şekilde az olmuştur. Yani, "kitle desteği" de kadınlardan gelmiştir. Zaten bu somut durum; şu açık gerçeği bir kez daha ortaya koymuyor mu?

Karar mekanizmaları erkeklerin, hamallık ve ayak işleri de kadınların. Ya da Jenny Westphalen-Marx 'ın deyişiyle, "Bütün bu savaşlarda biz kadınlara, daha önemsiz olduğu için daha zor olan bölüm düşüyor..."

Engelleri aşmanın bir yolu; Pozitif ayrımcılık

Yukarıda sıralanan ve daha da açılabilen diğer engeller nedeniyle kadınların politikada aktif yer almama sorunu kadın kurtuluş hareketinin gündemindedir. Tüm bu engelleri kadının bireysel çabası ile aşması pek mümkün değildir. Bu noktada ciddi bir kadın dayanışmasından söz etmek başuna değil, hele erkeklerin insafına bırakırsak bir dolu başka "önceliklerin" içinde kaybolup gitmek içten bile değil. Burada artık, kadınlar için pozitif ayrımcılık uygulanmasına ağırlık vermek zorunlu hale gelir.

Pozitif ayrımcılık kapsamında en çok kota tartışılmıştır. Oysa daha geniş olan pozitif ayrımcılık kavramı, varolan cinsler arası

*Se-
çim çalışmal-
arında sürenin kı-
salığı, yoğun çalış-
ma temposu, gece
gündüz demeden so-
kak, kahve gibi zaten
kadınlara kapalı me-
kanlara açılma zorun-
luluğu gibi nedenle-
rin kadınları sınır-
ladığı da bir
gerçek.*

eşitsiz gelişimin daha kısa zamanda giderilmesine yönelik, kadınların lehine olan; engellerin aşılması, mağduriyet durumlarının kısmi de olsa giderilmesi amacıyla kadın kurtuluş hareketinde taktik olarak kullanılan bir politikadır. Kadınların toplumsal cinsiyet rolünün değiştirilip, dönüştürülmesi ile kadın kurtuluşunu hedefleyen feminizm, kısa sürede kadınların lehine olan ve bu stratejik hedefe hizmet eden pozitif ayrımcılığın hayatın her alanında uygulanmasından yanadır. Biz burada, pozitif ayrımcılığın politik alanda nasıl işleneceği üzerinde duracağız.

En az anlaşılan, polemik konusu olan ve bizzat bir çok kadın grubu tarafından reddedilen pozitif ayrımcılık gerçekte kadınların lehinedir. Ayrıca, Kürt kadınlarının yaşadığı ezilmişliklerin, çetrefilli ilişkisi de gözönüne alınırsa bizim açımızdan savunulan ve hayat bulması için mücadeleye değer bir politikadır.

Kota

Siyasi partilerle sınırlı olmadığı halde, en çok

bu alan için tartışıldı. Türkiye'de kotayı ilk uygulayan SHP, üyesi olduğu Sosyalist Enternasyonelin kararı doğrultusunda, kendi politik hattına uygun olarak yukarıdan alınan kararlar, tüzüğüne koydu. Çok işlevsel olduğu söylenemez. Sol muhalif cephede kotayı, bizzat kadınların dayatması ile tartışma gündemine ilk kez getiren BSP (Birleşik Sosyalist Parti)'li kadınlar olmuştur. Parti içinde uygulama alanı bulması ancak, ÖDP (Özgürlük ve Dayanışma Partisi) ile mümkün olabildi. Üstelik Türkiye kadın hareketinin gündemini epeyce işgal eden bu konunun ilk tartışma sahipleri de yine feministler olmuştur. Sosyalistler daha sonra katıldı.

Bağımsız Kürt kadın grubu gündemine aldı ve tartışma ortamı yarattı. Ancak, bunun Kürt politik çevre ve kurumlara yansımaları epey zaman aldı. Henüz bunu uygulayan hiçbir parti yok. Ama, ön hazırlığını yapan ve kendi içinde kabul ettirme mücadelesi veren kadın birimleri var. Şimdilik, somut olarak bu alanda yol alan parti kadın grupları var. Gelecek sayıda bu konuda partilerin kadın birimlerinden görüş alıp tartışacağız. Önceki yıllarda varolan redçi tavrın daha yumuşadığını söylemek mümkün yine de.

"toplumsal çıkarlar" için mi, "kadınlık kimliği" için mi temsil?

"Sürekli olarak kadınların seslerini dışlayan bir temsil sistemi yalnızca adaletsiz değil; temsil bile sayılamaz."

Anne Phillips

Hepimiz, bizi yönetenlerin cinsler arasındaki eşitsizliği sürekli beslediği konusunda anlaşırız. Kadınların yetersiz temsili konusunda hemfikirizdir. Bu tartışma götürmeyecek kadar kesin, açık ve aşılmış bir gündemdir. Tartışmamız gereken konu, kadınların çıkarları temelinde bir grup olarak, kadınların temsili gerekli midir, değil midir? Yoksa iyi bir temsil için "şerefli, dürüst, geniş görüşlü" tüm toplumsal katmanların

Çünkü, kadınların diğer ırk, sınıf gibi farklı ezilmişlik durumları tüm kadınları aynı noktada kesitir-miyor

yeni her iki cinsin de temsilcisi midir? Gündemimizde bu tartışmanın olmasından ve kendi çıkar grubumuzda da bunu iyi sorgulamamızın gerekliliğinden yanayız.. Bugüne kadar ya-

ş a -

nan deneyimler göstermiştir ki, kadın temsilciler kendi çıkar grubunun temsili ihmal edip, politikada etkin olabilmek ve benzeri nedenlerle "tüm toplumsal çıkarların" temsili için iddiasındadırlar. Böyle oluşunun çok çeşitli ve açık nedenleri bulunmaktadır. Bunlardan bir kaçını hatırlatmak gerekirse;

Birincisi, kadınlar arasında da ortak çıkarların her zaman aynı olmadığıdır. Bilindiği gibi, son yıllarda feminizmin gündemine evrensel kızkardeşlik tartışması girmiştir ve eski gibi evrensellik tek doğru olarak algılanmıyor. Çünkü, kadınların diğer ırk, sınıf gibi farklı ezilmişlik durumları tüm kadınları aynı noktada kesitirmiyor. Bu durum, kadınlarda ezilmişliği yaşama biçiminde olduğu gibi, kurtuluşa dair yol ve yöntemde de farklılık yaratıyor. Kadınlar için çok önemli kürtaj meselesinde bile kadın tutumları çok farklılıklar gösterebilmiştir. Bu zamana, koşullara ve bireysel görüş farklılıklarına göre de değişmektedir.

İkincisi, yaşanan deneyimler göstermiştir ki, bugüne kadar seçilen kadınlar oy potansiyelini kapma, vitrini süsleme,

politika sahnesini yumuşatma gibi çıkarlar güdümlere, iyi akademik eğitim görmüş, para ve güç sahibi kadınlar olmuştur.

Bizce, kadın politikası kendi çıkar grubunun ihtiyaçları çerçevesinde şekillendirilmeli. Seçenler ve seçilenler arasındaki ortak çıkarlar unutulmadan, temsil etmenin de önemini küçümsemeden kadınlar her koşulda aktif politikanın her basamağında olmalı-lar.

"Kadınların ihtiyaçları, çıkar politikasının kendisini mutlak yanlışlar" gibi riskli bir tezi savunmak yerine, grubun temsilcilerinin direkt kadın grupları içinde örgütlü olmalarının tercihinden yanayız.

Kadınlar, apartman yöneticiliğinden, mahalle muhtarlığından ve yerel örgütlenmelerin her kademesi dahil en üst temsil mekanizmalarının içinde de aktif yer almalıdır. Kadınlar cins kimliklerinin yanısıra, taşıdıkları diğer kimlikleri doğrultusunda eşit ve farklı olma anlayışını gözeterek bulunmalıdır.

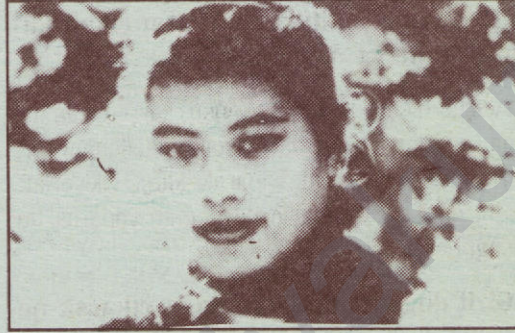
ÇİNLİ KADIN

ZEYNEP Dera

Çin 'de siyasi iktidarla çelişkiye düşenlere uygulanan "Çalışma kamplarında yeniden eğitim" denilen idari gözetim bir ceza yöntemi olarak uygulanıyor. Düşünce mahkumu ilan edilen **Tong Yi** de hiçbir suçlama yapılmadan ve yargılanmadan, 2,5 yıl "çalışma yoluyla yeniden eğitim" cezasına çarptırıldı. Wei Jingsheng'in asistanı ve tercümanı olarak çalışan **Tong Yi** 1 Nisan 1994'te devlet güvenlik güçleri tarafından tutuklandığını yabancı basına açıkladıktan sonra gözaltına alındı. Önce kendi üniversitesinin mührünü ABD Kolombiya Üniversitesi'nin lisansüstü başvuru belgesini izinsiz kullandığı iddiasıyla suçlandı.

Tong Yi, Ocak 95'te Hewan Çalışma Kampı'na gönderildi. Burada üretim kotasını doldurabilmek için günde 15 saatten fazla çalışmaya zorlandı. Kamp görevlileri tarafından, yediği dayaklar konusunda şikayette bulundu. Ama herhangi bir önlem alınmadı. Aksine ertesi

gün on kadın mahkum tarafından bütün vücudu şişip morarıncaaya kadar dövüldü. Uzun süre ailesiyle görüşmesi de yasaklandı.

Eğitimci ve bir çocuk annesi olan Tong Yi, şimdi siyasi mülteci olarak İsveç'te yaşıyor. (Foto : Uluslararası Af Örgütü Çin Raporu)

Uluslararası Af Örgütü'nden bir heyetle birlikte geçtiğimiz yaz İstanbul'a gelen **Tong Yi** ile Çin'de kadınların durumu ve kendi yaşadıkları üzerine bir söyleşi yaptık.

*** Kadın kurtuluşu konusundaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyoruz.**

* Çin'de yaşarken, çeşitli dergilerde kadınlarla ilgili çok sayıda yazı yazdım. Ülkemde, kadın er-

kek eşitliği ne olur bilmiyorum, ama bunun için çalışıyorum. Yönetimde kadınlar daha çok yer aldılar. İsveç'te yaşamaya başladığımda bu problemleri daha çok gördüm.

*** Çin'de kadınlar nasıl yaşıyor? Biraz anlatabilir misiniz?**

* 1949 yılında Mao Çin'i birleştirdi, kadınları yükseltme fikrini ortaya attı. Gerçekten de 1949'dan sonra kadınların durumu olumlu yönde gelişti. Biliyorsunuz kaç yüzyıllık feodal dönemde kadınlar çok aşağılanıyorlardı. Bir Çin İmparatoru üç bin kadınla evlenebilirdi. Parası olan herkes 10 ya da 20 kadınla evlenebilirdi. Yani istediği kadar, bir sınırlama yoktu. Mao da daha önce 4-5 kadınla evlenmişti. Mao'dan sonra tek eşli evlilik oldu.

*** Kadınların birden fazla erkekle evlenme durumları olmuş muydu?**

* Çin'de değil, Tibet'te bir kadın birden fazla erkekle evlenebiliyordu. Tek eşlilik yasaından sonra onlara da yasaklandı. Biz Çin kadınları, gerçekten kendi onurumuzla yaşama hakkını aldık. Bu meselenin bir yüzü, başka bir yüzü de, kadınlar meslek sahibi oldular ama, eskiden beri geleneksel olarak yaptıkları ev iş-

lerini yine yapmaya devam ettiler, bu durumda yükleri bir kat daha arttı. Hem evde hem de dışarıda çalışmış oluyorlar. Kadınlar çalışmak istemiyor bu durumda, yükleri çok ağır çünkü.

*** Devlet, çalışan kadınlara olarak sağlamıyor mu?**

* Doğum yaparsa 56 gün izinli oluyor, başka da bir destek yok.

Her kadına bir çocuk

*** Devletin doğum kontrol politikası var mı? Buna ne diyorsunuz?**

* Ben, genel olarak ÇKP'nin (Çin Komünist Partisi) politikasına katılmıyorum, ama bu "bir ailede bir çocuk" politikasını destekliyorum. Benim de bir çocuğum var.

*** Neden daha fazla çocuk olmasın, eğer kadın istiyorsa...?**

* Şimdi Çin'in nüfusu 1 milyar 300 bindir. Haritaya bakarsak büyük bir toprağı olduğu görülür. Ama, çoğu bakımsız, yararlanılabilecek toprak pek fazla değil. Halkımız yoksuldu. Çin'in "çok çocuk iyidir" gele

neğı var. Nüfus artışı var. Ama, kim bakacak? Yalnız, Çin için değil, dünya için de zararlı nüfus artışı.

*** Bu doğum politikasına karşı çıkan kadın örgütleri var mı?**

* Açıkta hiçbir kadın kuruluşu karşı çıkamaz. Ama, doğumlar yine de oluyor, engellenemiyor, böylece fiilen doğum yaparak karşı çıkıyorlar. Çoğu, direkt söylenese de doğum yaparak bu yasağı deliyorlar.

*** Gizli doğum yapıldığı açığa çıkarsa ne olur?**

* İşten çıkarılır, hayat hakkı tanınmaz. Doğum kontrol politikası böyle olduğu için. Devlet kendi çalışan memurlarını kontrol edebildi. Köydeki kadını kontrol edemedi. % 80 köylü olduğu için kontrol çok zor gerçekleşebiliyor.

*** Peki, devlet bu uygulama için doğum kontrol araçlarını ücretsiz sağlayabiliyor mu?**

* Eskiden ücretsiz veriliyordu, ama şimdi buna ayrılan para yok. Doğum kontrol komiteleri var.

Hamile kalan kadına kürtaj yaptırıyor.

*** Bu uygulamaya ne diyorsunuz?**

* Tabii insan haklarına aykırıdır. Zorla yaptırıyor. Ama, diğer yandan Çin'in de doğum kontrolünü yapması gerekiyor. Ben, insan hakları savunucusuyum, yine de bu politikasını destekliyorum, ÇKP beni düşman ilan ettiği halde. Ne çelişki değil mi? Dışarıda anlattığımda kadınlar anlamıyor. Neden kadınların istediği kadar çocuk yapmalarına izin vermediğini anlamıyorlar.

*** Şimdi biraz sizin Çin'de yaşadıklarınıza geçelim isterseniz. Üç değişik kadınlar hapishanesinde kaldığınızı biliyoruz, biraz anlatabilir misiniz ?**

* Kaldığım ilk kadınlar hapishanesinde, henüz suçlu olduğum kesinleşmemişti. kararlarını beklediğimiz yerd. Bu gözaltı süresinde henüz suçlu olduğumuza karar vermedikleri halde insan haklarımızın ihlali vardı. Orda gördüğüm kadınların % 80'i suçsuzdu. Polisler aradığımı bulamayınca, rehin olarak gidip annelerini, eşlerini veya çocukları-

nı alıyorlar. Kanuna göre soruştur-

* Kadınlar çoğunlukla dikiş dikeyorlar, ceket fabrikaları var. Bedava yaptırılıyor, devlet kar ediyor. Bizim gibi öğretmenler ders veriyor, okuma yazma bilmeyenler çok. Çok az bir harçlık veriliyor, harcanacak yer olmadığı için biriktiriyorlar. Yalan söyle-

manın üç ay içinde bitmesi gerekir. Bu sürede bir çok şeyinizi kaybedebilirsiniz. Köylü kadınlar için çok zor, eğer hasat zamanı ise, ürününü zamanında kaldıramaz ve ciddi ekonomik zarar görür. Zaten köylü yoksul.

İkinci hapisane de suçlu olduğumuza karar verilmiş oluyor, ama ne kadar ceza alacağımız belli değil, bu sürede onu bekliyoruz. Bu sırada zorunlu olarak çalışıyorsunuz. Üçüncüsünde de artık ceza kesinleşmiş oluyor. Çoğunluk ağır işler, ben öğretmen olduğum için hafif işler verdiler.

* **Kampta, ne gibi işler yapıyorsunuz ?**

kötü değildi. Siyasi tutukluların, durumu çok daha zor, büyük azap çekiyorlar.

* **Cezaevinde geçen bir gününü anlatabilir misin?**

* Öğretmenlik yaptırıyorlardı. Hergün kalktığı-mızda askeri eğitim gibi spor yapılıyor, koşuluyor. Bunlar yarım saat kadar sürüyor. Ardından ders için hazırlık yapılıyor. Derlerde polis de oluyor, denetliyor.

mem kaldığı m ver çok

* **Kadınların siyasi hakları ne durumda? Üst düzey yönetim kadrolarına yükselme şansları var mı?**

* Ancak, erkek yöneticilerin akrabaları yönetici olabiliyor çoğu kez, üst kademeye gelen kadınlar onlar. Akıllı, çalışkan kadın var, ama yönetici olamıyorlar.

* **ÇKP'nin özel kadın birimi var mı ?**

* Var, yine de dediğim gibi üst kademede yer alan erkeklerin yakınları, akrabaları olan kadınlar olabiliyor, sıkı denetleniyor.

* **Muhafif kadın örgütleri var mı?**

* Yok. Hükümetten bağımsız çalışma fikirleri ortaya atılıyor, ama henüz imkan yok, çalışamıyorlar.

* **Feminizme nasıl bakıyorsunuz? Çin'de feminizme yaklaşım nasıl?**

* Biraz önce Mao döneminden söz ettim, ama sonrasına da değinmekte yarar var. Mao sonrası ikinci dönemde büyük bir ekonomik reform yapıldı. Siyasi bir değişiklik olmadı. Bunun için zenginleşen erkeklerin kadınları işlerinden ayrıldılar. Böylece, üniversite mezunu kadınlar bile fabrikalarda çok düşük ücretle çalıştılar.

Bazı kadınlar da zengin erkeklerin ikinci karısı olmayı kabul etti. Genç kızların, fabrikadan aldıkları ücret çok az olduğu için, bir erkekle bir gece yattıkları zaman bir aylık ücretleri kadar para kazandılar, karlı idi. Güzel kızlar çalışmayı bırakıp böyle işler yaptılar. Mao döneminde böyle şeyler yoktu. Kadınlar eskiden emekleri ile geçinebilirken, şimdi tenleri ile geçinenler var.

Çin'de 56 farklı etnik grup...

*** Şimdi de farklı etnik gruplardan kadınların durumundan söz etsek...**

* Çin'de 56 etnik grup var. Çinliler en büyük grup. Diğerleri baskı altında, bunun için onlar bizden nefret ediyorlar. ÇKP'de bizim aydınlarımız daha fazla zulüm görmüştür. Ben, ÇKP üyesiydim, ama onlardan daha azaplı günler yaşamıştım. Böyle olunca, beraber ÇKP'den nefret etmemiz lazım.

***Azınlık kadınları ile Çinli kadınların yaşamı arasında farklılık var mı.?**

*Avrupa'da ırkçılık gördüm, bize benzemeyen durumlar hakim. Çin'de farklı durum var.

*** Azınlıklar ile Çinliler arasında evlilik sorun oluyor mu?**

* Pek bir problem yok. Bu yüzden de bir çok azınlık bitti, artık yok. Karışık evlilikler yaygın.

*** Kendi dillerini konuşuyorlar mı, eğitim yapıyorlar mı?**

* Çin'de çıkan radyo, tv, gazete hep devletindir. Başka kimse çıkaramıyor. Eğitim de böyle, kimse farklı bir şey yapamıyor.

*** Kadın gazetesi var mı?**

* Acayip çok. Ama çoğu magazin. Kadınların nasıl süsleneceğini, nasıl yemek yapacağını anlatıyor. Yanlız akademisyen bir kadın kaliteli bir dergi çıkardı bu ara, kadın meselesini daha toplumsal bir mesele olarak ele alıyor.

*** Siz de yazmayı düşünüyor musunuz.?**

* İsterdim, ama şimdi yazıp göndersem bile yayınlanamaz.

***Mao döneminde mi okudunuz?**

* 8 yıl çalışma yoluyla yeniden eğitim gördüm.

Bir nevi cezalandırma. Çünkü, babam Milliyetçi Çin'den imiş, ÇKP üyesi değildi. İlkokula başladıktan sonra cezalandırma amacıyla yeniden eğitime tabi tuttular. Babamdan dolayı, bizi de kontrol altında tutuyorlardı. Doğru dürüst okul eğitimi görmedim, herşeyi kendi kendime öğrendim. Bu dönemde kendim öğrenip üniversiteye gittim.

*** Yaşadıklarınızı yazmayı düşünmüyor musunuz?**

* Eğer yayınlayacak bir yer bulursam, yazarım. İki kitap çalışmam var. Çin'deki ölüm cezasının kaldırılması için bir kitap yazmak istiyorum. Çünkü, ölüm cezasına çarptırılan insanlarla çok yakın ilişkide bulundum. İkincisi, cezaevindeki kadınların hayatını yazmak istiyorum. Bunlar değişik suçlar nedeniyle yargılanmışlar, rüşvet, hırsızlık, siyasi vb. hayatları çok değişik. Burada Çince yayınlama imkanım olmadığı için ekleyeceğim. Belki Honkong'ta olabilir.

HEDİYE Yılmaz

Ok sayıda etnik kimliğin* birlikte yaşadığı ülkemizde ansızın unutulmuşluk, yakıştırılan bir tarih ve kendi içine kapalılık öyküleri çıkar karşımıza. Bu insanlar yaşam döngülerinde birbirlerine ol-

dukça bağıllılar ve dürtüsel korunma duygusu ile birlikte-ler.

Girit Adası'ndan göç eden insanların trajik-komik öyküsü vardır. Yaşlıların çoğu Rumca konuşuyorlar. Ama gençler dillerini unutmak üze-

reler. Hatta, kendilerinin "Öz Türk" olduğunu bile iddia ediyorlar. Yöredeki "yerliler" bu insanlar için "muhacir" tanımlaması yapıyor.

Yaklaşık yetmiş yaşlarında olan Ali Bey kendince,

Giritlilik öyküsünü; Osmanlı döneminde Girit Adası'na götürülüp zamanla Türkçe'yi unuttuklarını, azınlık durumunda kaldıkları için kültürlerini kaybettikleri şeklinde anlatıyor.

karar verirler. Devletin sağladığı olanaklarla (iskan evleri ve tarlalar gibi) geçimlerini sağlamaya çalışırlar. Az zorluk çekmemişlerdi.

GÖÇ İZLENİMLERİ:

1314 yılında iki katile halinde Türkiye'ye dönmüşler. Birinci katile Sultan Ahmet, diğer katile ise Atatürk döneminde Türkiye'ye gelmişler. Önce İzmir'in Salipli kasabasına, ardından Dört Yol Ocaklı köyüne giderler. Orayı beğenmeyip, önce Sarımaz köyüne, en sonunda da Turuşlu'ya yerleşmeye

Ali Bey, kendi dedesinin ve ninesinin Türkçe bilmeden ölüp gittiklerini anlatır. Sesindeki hüznü onu geçmişe dair anılara götürürken, köye devlet adamı geldiğinde eski yazı bilen arkadaşlarının aracılığıyla konuştuklarını anımsar. Sonra, gençlere askerde Türkçe öğretildiği, köylerinde okullarının açıldığını, çocukların okullarda Türkçe öğrendiklerini ve an-

nesinin halen kendi derdini anlatacak kadar Türkçe'yi bilmediğini ard arda sıralar.

Sohbetin bir yerinde ona neden dışlandıklarını soruyoruz. Yöre

ayırt edemediklerini, kendi babasının sünni, annesinin alevi olduğunu, ama ısrarla oğlunun alevi bir kıza aşık olmasını kabullenemediğini belirtiyor.

Yanımıza yaklaşan 55-60 yaşlarında kadının, duruşundan inceliğini, alçak gönüllülüğünü anlamak mümkün

Onlara yemek kültürlerini sorduğumuzda bize sadece un ve yağdan bile on çeşit yemek yapabildiklerini ama , bulguru Türkiye'de öğrendiklerini söylüyordu.

Oradan ayrılırken, o insanların öyküleri kafamızda yığınla soru bırakıyor ve kendilerine özgü alçak gönüllükleriyle vedalaşıyorlardı.

Belki de hiç görmedikleri , dedelerinin ise hiç unutmadıkları Girit'in özlemiyle baskıyorlar dünyaya.

* ROZA'nın 5. sayısında yayınlanan "Azınlıkta kalan kimliklerimiz" başlıklı yazıda İHD İstanbul Şubesi - Azınlıklar Komisyonu üyesi Neşe Ozan'ın verdiği bilgiye göre, Türkiye'de dil, din ve etnik açıdan farklı en az 47 grup yaşıyor.

Girit'ten Dört Yol'a

halkının onları "gavur muhacirler" diye aşağıladıklarını bir çok örnekle belirtirken, yaşadığı ezikliği biz de hissediyoruz kendi payımıza.

Hatta ilk dönemlerde yerlilerle muhacirler arasında kız alıp-vermediklerini de vurguluyor. Turuşlu'da yaşayan Alevilerin nereden geldiklerini soruyoruz. Ali Bey, onların da Girit'ten geldiklerini (farklı köylerden), ilk dönemlerde insanların alevilikle sünniligi

değil. Ona da o dönemle ilgili bildiklerini soruyoruz. Bize, geldikleri Girit Adası'nda, "Gavur" diye adlandırdığı komşularının ne kadar iyi olduklarını anlatırken kadir bilirliliğini görmemek mümkün müydü? O dönemde komşuların, çetelerin ev baskınlarından önce kaçmaları için haber verdiklerini anlatıyordu.

KÜRT ERKEKLERİ'NE

Zelal

Bu yazı "yine eksik etek" Dergisi'nin sekizinci sayısında yakın bir geçmişte yayımlanmasına rağmen, Roza'nın okur kitlesinin farklı olduğunu varsayarak ve konunun güncelliğini göz önüne alarak yeniden yayımlamayı düşündük.

Çok büyük bir salon. Kadınlar renkli, uzun elbise-ler içinde, başları örtülü -ulusal renklerle- erkek-ler siyah, gri şalvarlar giyinmişler...

Sahneye önce kaşları çatık, mutsuz bir adam gi-riyor ve gidip sahnenin tam ortasına oturuyor. Belli ki çok dertli ... Alkışlar, alkışlar.

Kısa bir süre sonra, iki kadının arasında olduğu halde, yüzü örtük, ufak, tefek, çelimsiz bir kadın getiriliyor. Salon alkışlarla inliyor... Bu gelen ge-lin. Sonra tüm ekip gelip sahnede yerini alıyor.

Ekipte bulunan diğer erkekler sırayla çıkıp, tek tek kartalvari hareketler eşliğinde, gelinin etra-fında döne döne oynuyorlar, çok belli ki birbir-leriyle yarışıyorlar. İlk gelen adam ise halen yer-de oturuyor. Birdenbire çığlık çığığa bir kadın gelip gelini tutuyor. Bu gelinin annesi. Salon bir kere daha alkışlarla inliyor . Bu tezahüratın se-bebini pek anlamıyorum ya neyse...

Sonra ekipteki erkeklerin her biri sırayla geli-

ni orasından burasından tutup kendilerine doğru çekiyorlar. Bu arada anne de mücadelenin içinde. Çıgıllıklar, haykırışlar, ısıklıklar, alkışlar... Tam o esna-da "Esas Adam" yerinden fırlayıp, diğer erkeklerin üzerine atlıyor; onlarca kahramanlık figürü eşliğinde kavga ediyorlar. Yani, kavgalarını oyun ve davul zurnayla süslüyorlar. İzleyiciler heyecandan öle-cekler neredeyse. Onlar tabii ki "Esas Adam"ın ta-

VEYA

rafındalar. Bu adam kısa zaman içinde diğer erkek-leri yenip gelini -kadını- "alıyor". Çünkü "O" en güc-lüsü, yani mülkiyet sahibiyet hakkı onun. Eee, kad-ın da "mülkiyet" zaten, o zaman sorun yok değil mi?

Diğer adamlar savulmuş, temizlenmiş, gelin en ko-runmasız ve masum haliyle - kadınlar, ah hele Kürt kadınları hep öyledirler zaten, dolayısıyla bunda da bir sorun yok!- oracıkta kendi kaderini başkalarının eline teslim etmiş! Alkışlar, heyecan fırtınaları, se-vinç göz yaşları, seyirciler tam bir huşu içindeler.

Düşman kovulmuştur artık, şimdi sıra diğer işler-de. "Esas Adam" öncelikle gelinin -kadını- yüzünü örten örtüyü kaldırıyor, ama saçlarını açmıyor, sa-dece yüzünü. O kadarı yeter diye düşünüyor. Kadı

na yüz verip şımartmayacaksın değil mi? Mil-let iyice çıldırıyor, salon neredeyse yıkılacak. Herkes çok mutlu. Adam gelinin parmağına yüzük taktığında ortalık iyice alevleniyor. Bu salondakiler için en büyük mutluluk kaynağı. Mücadele, elde etme, yüzük ve evlilik. Arada biraz da yenilikçi bir şeyler var tabii ; dama-dın gelinin yüzünü açması gibi. Damat ve ge-lin, nihayetinde yanyana durup seyircileri se-lamlıyorlar. Mesele bitmiştir, halledilmiştir. On-lar ermiştir muradına, peki biz Kürt kadınları? Sizce de öyle mi beyler?

Bu yukarıda anlattıklarım, 1 Aralık 1996'da bir Kürt partisinin, DBP'nin* I. Olağan Kongresi'nin başlangıcında sergilenen folklor oyunlarından biri. Kısaca şöyle söyleyeyim; kadınları geri, hiç bir sözü ve eylemi olmayan, edilgen gösteren ve bu türden bir çok geri mesaj içeren her tür yö-resel oyuna, mizansene v.b.'lere karşıyım. Ne olursa olsun, ne adına olursa olsun kabul etmi-yorum.

Bu yazıyı okuyanlar veya olayın kendisini gören-ler "aman canım, çok abartıyorsunuz, bunlar Kürt halkının geleneksel değerleri ve biz bunlara sa-hip çıkıyoruz, çıkmalyız. Doğru olan politik tavır da bu zaten. Zaten bu tür şeyleri tartışmanın za-manı değil" diyebilirsiniz. Tabii ki diyebilirsiniz, ama zaten hep böyle dediğiniz için,

ERKEK KÜRTLER'E

hep biz Kürt kadınlarını boğan değerlere sahip çıktığınız için değil midir değişmemeniz, dolayısıyla değişemememiz? Oysa solcu erkek Kürtler, değişimin anlam ve önemini, tarihsel ve diyalektik materyalizm bağlamında nasıl da kendilerinden geçerek anlatırlar. Biz kadınlar bunları her an görürüz, biliriz. Ama şunu da biliriz ki değişim, gerektiği yerde ve zamanda yapılmayıp, çeşitli gerekçelerle ertelendikçe, hiç bir biçimde gerçekleşemez. Şöyle izah edeyim beyler, ya da şöyle bir soru sorayım: Sizler Kürt halkının geleneksel ve ulusal değerlerini bu şekilde koruduğunuzu düşündükçe, Kürt kadınlarının hakları ne olacak? Nasıl, ne şekilde ve ne zaman gündeme gelecek, tartışılıp, politik tavır belirtenecek? Öyle "Biz kadınlarımıza çok önem veriyoruz ve çok seviyoruz. Onlar mücadelelerinde haklılar. Sonuna kadar destekliyoruz..." larla olmaz, daha doğrusu olmuyor, olamıyor beyler. Bir taraftan böyle deyip, bir taraftan da halen bu kadar geri ve Kürt kadınlarını aşağılayan mizansenlerle ve oyunlar eşliğinde eğlenerek ve kendinizden geçerek nereye varacaksınız? Hiç düşündünüz mü? Sizler bizleri hep ana, bacı, gelin, bayan, bayan arkadaş, kız arkadaş gibi statülere ne zamana kadar hapsedeceksiniz? Yoksa, sizce başka statülerimiz, konumlarımız ve kimlikle-

rimiz yok mu, ya da olamaz mı? Yoksa bize "tanıdığınız" haklar sadece geleneksel haklar mı? Sizler böyle yaparak Kürt Kadın Mücadelesi'ne katkıda bulunduğunuzu düşünüyorsanız eğer, yanılıyorsunuz. Hem de savunduğunuz teorik ve ideolojik hat-ta karşın ciddi bir tarihsel yanılgı içindediniz. Böyle yaparak esas olarak zaten bizim olan ama bizden bir biçimde alınmış, çalınmış haklarımızı reddetmiş dolayısıyla da çiğnemiş olmuyor musunuz? Bana kalırsa, tam da öyle yapmış oluyorsunuz.

Ben açıkçası bu kongre süresince olup bitenlerden, bir kadın ve Kürt olarak büyük rahatsızlık duydum. Benim dışımda kadınların da rahatsızlık duymuş olmaları gerekir; gerçekten duydular mı, duydularsa nedenlerini merak ediyorum. Tartışmak istiyorum. Zira görmeyenler, duymayanlar için söylüyorum; il başkanlarının sıralandığı masada tek bir kadın yoktu. Divanda ise tek bir kadın vardı ama O'nun da sesini hiç duymadık. Peki sesinin duyulmaması O'nun suçu muydu? Tartışılır beyler; hem de çok tartışılır.

Lafı fazla uzatmadan şunu belirtmek istiyorum. Geline bu noktada, Kürtler, kadını, erkeği, işçisi, burjuvası, ulusalcısıyla hala kadınlara uzun, renkli etekler giydirecek, süsleyecek, başlarını kapatıp, uğruna kavga edecek bir nesne gibi görececek, gösterecek, parmağına bir yüzük takıp "allahın emri peygamber-

rin kavli" ile baş göz edecekse, buralarda ne işiniz var diye düşünmeye başlıyorum. Niye buralarda yaşıyorsunuz? Söz konusu oyunlarda şu veya bu biçimde geri mesajlar içeren bir yaşam tarzını buralarda gerçekleştiremezsiniz ki!!! Madem sizler, ulusal, geleneksel rollere, biçimlere ve değerlere bu denli yanılış bir yerden sahip çıkıyorsunuz, o zaman birlikte mücadeleden, örgütlenmeden ve değişimden söz edemezsiniz. Çok kıymetli zamanınızı ve enerjinizi boşa harcıyorsunuz. Ben- ce, gidin istediğiniz yaşam tarzını kurabileceğiniz yerlerde yaşayın. Oralar nereler olur bilmiyorum. Bu tür bir yaşam tarzını kurun diyorum. Çünkü, bunun var olduğu bir yer yok ve üstelik Kürt halkı açısından anlamı ve geçerliliği olduğu da tartışılır.

Bu bakımdan son söz olarak beyler, şapkanızı önünüze koyun ve biraz da gerçek anlamda ne istediğinize, Kürt kadınlarıyla ilgili ne düşündüğünüze ve ne yapıyor olduğunuza kafa yorun. Sonra da ne yapıyorsanız yapın, ama biz Kürt kadınlarından, hak mücadelemizden, özgürlüğümüzden, bedenimizden ve emeğimizden elinizi çekin. Sizlerden, başka da birşey istemiyoruz. Gerisi sizlere kalmış...

* Bu yazı, yalnızca sözü geçen partideki değil, aynı zamanda diğer Kürt partilerindeki erkeklerle de ilgilidir.

OKULA BAŞLARKEN

SEVE

Bundan 20 yıl önce, Dersim'in bir köyünde yaşıyordum. Günün birinde yaşlı bir amca köyümüze gelmişti. Kimdi, ne için gelmişti? Bunu kimse bana söylemeye gerek duymamıştı. Bu amcanın bize yaptığı ziyaretin benimle ilgili olduğunu, beni elimden tutup götürürken anlamıştım. İçimden birşeyler, ondan korkmamamı söylüyordu ve korkmamıştım. Ama, beni nereye götürüyordu, ne için beni koparmıştı dünyamdan? Bu yolculuktan önce, dünyanın sırf bizim köy olduğunu düşünmüştüm. Meğer, bu dünyada bizden başka insanlar da yaşamış! Ne kadar zamanda ulaşmamız gereken yere ulaştığımızı hatırlamıyorum, ama çok garip şeyler olmuştu. Tekerlek üzerinde hareket eden kocaman bir sandığa binmiştik, hep aynı sesleri çıkararak, bir hızlanıyordu, bir ya-

vaşlıyordu. Sevmiştim ben bu sandığı, çünkü az da olsa bana biraz bizim köydeki beygirleri anımsatmıştı ve onlara binmek çok hoştu...

Nasil anlatsam salıncakta sallanmak gibi bir şey. Bir de bu dünyada ne kadar çok insan varmış, bu kadar insanı bir arada daha önce hiç görmemiştim. Amcanın evinin önüne kadar gelmiştik. Fakat evde kimse yoktu.

Amca o kimseyi aramaya çıkmıştı ve beni kapının önünde yalnız bırakmıştı. Uzun saçlı bir kız kapının önünde durup benimle konuşmaya başlamıştı ama ben hiç bir şey anlamamıştım. Bu kız dilimi konuşamıyordu. Bu da bana çok garip gelmişti. "Ben, şimdi ne yapacağım buralarda, eğer beni kimse anlamazsa" diye kara kara düşünmeye

başlamıştım. Bu arada amca hanımıyla dönmüştü. Evin içine girdik. O evin kokusunu hiç sevmemişim, ne garip bir evdi, hiç bizimkine benzer bir tarafı yoktu. Merakımı giderdikten sonra, bir sandalyeye oturup beklemiştim.

Neyi? Ben de bilmiyordum, belki de bir-

şeylerin olmasını... Ondan sonra gerçekten birşeyler olmuştu, hem de çok güzel şeyler. Çok mutlu olmuşum, çünkü ablam gelmişti eve. Benden beş yaş büyüktü. Ben onun bir zamanlar köyde yaşayıp, sonra aniden kaybolduğunu hatırlıyordum; demek ki onu da buraya getirmişlerdi. Peki ama neden bizi ailemizden koparıp bu sıkıcı yere bırakırlardı? Nedenini bir gün sonra anlamıştım: Okula gönderilmek için. Neydi bu okul dedikleri, neden hep meraklılar okula gitmeye? Bence, öyle güzel bir yanı yoktu; okul dedikleri zaman dizlerim titrerdi, aklıma hep dayak gelirdi. Hep de beni bulurdu nedense. Her gün aynı şey, öğretmen beni de diğer çocuklar gibi tahyaya çağırır, bir şeyler sorar, ben de cevabı bilmeyince basar sopayı.

Galiba, bu öğretmen daha henüz anlamadı, benim başka bir dil konuştuğumu diye düşünürdüm. Ama, günün birinde, eğilip kulağımı çekerken, canıma tak etmişti, bende onun saçını çekmişim. Canım anlasın artık, ben onun dilini konuşamıyordum!

Kadınlar farklılığı yeniden tanımlıyor*

Audre Lorde

Çeviri: Kader Konuk

Beyaz insanlar için de farklılıklar kör edici olabilir. Aramızda siyah olanlar da yaşamımızın ve mücadelemizin gerçeklerinin, bizi farklılıkları yanlış adlandırma ve görmezlikten gelme hatasına düşmekten korumadığını görmelidirler. Irkçılığın yaşayan bir gerçek olduğu Siyah topluluklar içinde aramızdaki farklılıklar sık sık tehlikeli ve şüpheli görünüyor. Birlik ihtiyacı sık sık homojenlik gerekliliği şeklinde ve Siyah feminist ütopye, toplumsal çıkarlara ihanet olarak yanlış adlandırılır. Siyah kadınlar ve erkeklerin paylaştığı ırkçı yoketme politikasına karşı sürekli mücadele yüzünden bazı Siyah kadınlar kadın olarak da baskı gördüğümüzü, Siyah kadınlara karşı cinsel düşmanlığın sadece beyaz ırkçı toplumun içinde değil, aynı zamanda Siyah topluluğun içinde de var olduğunu kabul etmeyi reddederler. Bu Siyah ulusu kalpten yaralayan bir hastalıktır ve suskun kalınarak iyileştirilemez. Irkçılığın ve güçsüzlüğün baskısıyla daha da kötüleşen bu durumda Siyah kadınlara ve çocuklara karşı şiddet çoğu kez topluluklarımızda erkekliğin ölçüle

bileceği bir standart haline geliyor. Fakat kadın nefretinin bu eylemleri Siyah kadınlara karşı işlenen bir suç olarak çok az tartışılıyor. Beyaz olmayan kadınlar grup olarak ABD' de en düşük ücret alanlardır. Kürtajın ve sterilizasyonun kötüye kullanıldığı ilk hedef biziz, burada da başka ülkelerde de. Afrika'nın bazı kesimlerinde küçük kızların bacak araları, uslu kalmaları ve erkeklerin keyfi için hala dikilidir. Bu kadınların sünneti olarak bilinir ve Jomo Kenyatta'nın iddia ettiği gibi kültürel bir mesele değildir. Siyah kadınlara karşı işlenen bir suçtur.

Siyah kadınların edebiyatı, sadece ırkçı egemen erkeklerin değil, aynı zamanda Siyah erkeklerin sık saldırılarının acılarıyla doludur. Ama, paylaşılan mücadeleden gerekliliği ve tarihi, biz Siyah Kadınları "Cinsiyetçilik suçlaması Siyahlara karşıdır" yanlış ithamı karşısında savunmasız bırakır. Aslında güçsüzlüğe karşı bir yardım aracı olan kadın düşmanlığı Siyah toplulukların ve bizzat kendi hayatlarımızın güçsüz kalmasına yol açıyor. Açıklanan ya da gizli kalmış tecavüz sayısında artış vardır ve tecavüz saldırgan bir cinsellik değil, cinselleştirilmiş saldırganlıktır. Siyah bir erkek yazar olan Kalumu ya Salaam'ın söylediği gibi "erkek egemenliği var olduğu sürece tecavüz de var olacaktır". Tecavüz, yalnızca kadınların başkaldırması ve erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı mücadeledeki sorumluluklarının bilincine varmasıyla toplumsal olarak durdurulabilir.

Bazen bu durum, heteroseksüel ilişkilerin koruyucu yönlerine tutucu bir inancı yansıtır, bazen de bize doğuşumuzdan itibaren öğretilen ve bütün kadınların mücadeleye zorlandığı, kendimize karşı olan bir nefreti.

Siyah kadınlar olarak bizim aramızdaki farklar da yanlış adlandırıldı ve bizi bölmek için kullanıldı. Siyah lezbiyen, feminist ve kişiliğimin çok yönlülüğünden memnun bir kadın, aynı zamanda ırkçılığa ve cinsel baskıya karşı mücadele eden bir kadın olarak, sürekli kişiliğimin bir yö-

niyle ilişkimi kesmeye ve bunu kişiliğimin diğer yönlerini yok sayarak ya da örtterek anlamlı bir bütün olarak göstermeye zorlandığımı görüyorum. Beni ben yapan bütün parçalarımı bütünleştirebildiğim, açıkça bana dışarıdan yüklenen tanımlamaların kısıtlaması olmaksızın, yaşamımdaki özel kaynaklardan aldığım gücün farklı benlerin içinden özgürce ileri geri akışına izin verdiğim zaman ve sadece o zaman varolan tüm enerjimi yoğunlaştırabiliyorum. Ve sadece o zaman kendimi ve enerjimi bir bütün olarak yaşamımın bir parçası olarak kucakladığım o mücadelelerin hizmetine sunabiliyorum.

Siyah kadınların yaşadığı bölünmeler

Lezbiyenlerin bir korkusu ya da lezbiyen olmakla suçlanma korkusu, çoğu Siyah kadının kendi kendisini reddetmesine yol açmıştır. Bu durum kimimizin tahrip edici ilişkilere girmesine, diğerlerininse yalnızlığa ve çaresizliğe sürüklenmesine yol açtı. Beyaz kadın topluluklarında heteroseksüellik bazen beyaz patriarka ile özdeşleşmenin, yani erkeklerin hizmetinde kullanılmamak ve

kendi olmaya izin vererek, kadınlarla özdeşleşen kadınlar arasındaki bağı reddetmenin sonucudur. Bazen bu durum, heteroseksüel ilişkilerin koruyucu

yönlerine tutucu bir inancı yansıtır, bazen de bize doğuşumuzdan itibaren öğretilen ve bütün kadınların mücadeleye zorlandığı, kendimize karşı olan bir nefreti.

Bu eğilimlerin unsurları bütün kadınlar için geçerli olmasına rağmen, Siyah kadınlar arasında homofobi ve heteroseksizmin farklı yansımaları var. Afrikalı ve Afrika kökenli Amerikan topluluklarındaki kadınlar arasında birleştirici kuvvetin uzun ve onur duyulmaya layık tarihi olmasına ve kültürel, sosyal ve politik alanlarda aktif olan birçok güçlü, yaratıcı kadınlarla özdeşleşen kadınların bilgi ve başarısına rağmen heteroseksüel Siyah kadınlar sık sık Siyah lezbiyenlerin varlıklarını ve çalışmalarını görmezlikten gelme ya da önemsiz sayma eğilimindedirler. Bu eğilim kısmen Siyah toplumun dar sınırları içindeki Siyah erkeklerin saldırısına karşı duyulan ve anlaşılması mümkün olan bir korkudan kaynaklanıyor. Çünkü bu toplumda

kadınların kendilerini zorla kabul ettirmelerinin cezası hala lezbiyen olarak suçlanmak ve bu yüzden az bulunan Siyah erkeğin dikkat ve desteğine layık görülmemektir. Fakat siyah lezbiyenleri görmezlikten

gelmenin ve yanlış adlandırmanın ihtiyacı, kısmen ciddi bir korkudan kaynaklanıyor: Kendilerini tanımlamak için artık erkeklere bağlı olmayan, açıkça kadınlarla özdeşleşen Siyah kadınların, sosyal ilişkilerle ilgili tüm anlayışımızı yeniden düzenleyebileceği korkusu.

Lezbiyenizmin beyaz kadınların sorunu olduğunu önceleri iddia eden Siyah kadınlar, şimdi Siyah lezbiyenlerin Siyah ulusu tehdit ettiğini, düşman ile işbirliği ve Siyah lezbiyenlerin aslında Siyah olmadığını iddia eder. Bizi gerçek ve derin bir şekilde anlamalarını beklediğimiz bu kadınlardan gelen suçlamalar, beyaz kadınların ırkçılığı ve kız kardeşlerinin homofobisi arasında sıkışmış bir çok Siyah lezbiyenin ortaya çıkmasını engellemiştir. Bu kadınların çalışmaları sık sık önemsenmedi, basitleş-

tirildi ya da yanlış adlandırıldı, örneğin Angelina Grimke'nin, Alice Dunbar- Nelson'un ve Lorraine Hansberry'nin çalışmaları. Yine de kadınlara bağlı olan kadınlar hep Siyah topluluklarda gücün birer parçasını oluşturdu, evlenmemiş teyzelerimizden Dahomey'in amazonlarına kadar.

Ve mahallelerimizin sokaklarında kadınlara, çocuklara, ninelere tecavüz edenler kesinlikle Siyah lezbiyenler değildir.

1979 ilkbaharında Boston'da on iki Siyah kadının failleri bulunmayan cinayetlere kurban gitmesinden sonra Siyah lezbiyenler tüm ülkede Siyah kadınlara yönelik şiddete karşı oluşan harekete ön ayak oldular.

Toplumsal değişim sağlamak için hayatımızda hangi ayrıntıları inceleyip değiştirebilir. bütün kadınlar için farklılığı nasıl yeniden tanımlayabiliriz? Kadınları bölen bizim farklılıklarımız değil. fakat onları kabul etmeyi ve o farklılıkları görmezlikten gelerek ve yanlış adlandırarak oluşan cırpıklıkları etkili bir biçimde ele almayı reddetmemiz.

Sosyal kontrolün bir aracı olarak kadınlar, insanlar arasındaki farkların sadece bir alanını, kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkları meşru olarak görmeye teşvik edildi. Baskı gören ve ikincil konumda olanların ısrarcılığıyla bütün o farklılıkların üstesinden gelmeyi öğrendik. Hepimiz babalarımızdan başlayarak erkeklerle bir arada yaşamayı, çalışmayı ve var olmayı öğrenmek zorunda kaldı. Bu farklılıkları gördük ve üstesinden gelmeyi öğrendik. Ezilenin hayatta kalmak için efendinin farklılığını görmek zorunda kaldığı bu durumda, insan ilişkileri eski egemen /ikincil biçimini devam ettirse bile bu farklılıkları gördük.

Fakat geleceğimiz, birbirimizle eşitlik içinde ilişki kurma yeteneğimize dayanacaktır. Toplumsal değişimin en yüzeysel görünüşlerinin ötesine gideceksek, kadın olarak içselleştirdiğimiz baskı biçimlerini koparıp atmamız gerekiyor. Egemen ya da ikincil olmayan, bizimle eşit olan kadınlar arasında var olan

farklılıkları kabullenmemiz gerekiyor Ortak kavga ve ütopyimizi zenginleştirmek için farklılıklarımızı kullanacak yöntemler geliştirmemiz gerekiyor.

Dünyamızın geleceği, kadınların iktidar konusunda yeni tanımlamalar geliştirme ve farklılıkları göreyerek ilişki kurma yeteneğine dayanabilir. Eski tanımlamalar bize yaramadı, bizi taşıyan dünya da öyle. İlerici gibi gösterilerek ne kadar kurnazca yeniden düzenlenmiş olsa bile eski kalıplar bizi hala aynı eski alışveriş, aynı eski suç, nefreti, karşılıklı suçlamaları, kederi ve kuşkulunmaları göz boyayıcı bir şekilde değiştirilmiş olarak tekrar etmeye zorlamıştır.

Çünkü, hepimizin içinde kalmış eski beklentiler ve baskının eski biçimleri var. Bunları bu biçimlerden oluşan yaşam koşullarını değiştirerek düzeltmeli. Çünkü efendinin araçları asla efendinin evini sökmez.

Paulo Freire'nin "Ezilenlerin Pedagojisi"

adlı yapıtında çok iyi gösterdiği devrimci değişimin asıl odak noktası, asla sadece kaçmaya çalıştığımız baskıcı durumlar değil, fakat , derinden içselleştirdiğimiz ve sadece ezenin taktiklerini, ezenin ilişkilerini tanıyan ezenin parçasıdır.

Değişim gelişim demektir ve gelişim acı dolu olabilir. Fakat emek ve mücadele içinde kendimizi göstererek, aynı hedefleri paylaştığımız halde bizden farklı olarak tanımladıklarımızla birlikte benliğimizi bileriz. Bu siyah ve beyaz, yaşlı ve genç, lezbiyen ve heteroseksüel kadınlar için hayatta kalmanın yeni yolları anlamına gelebilir.

Birbirimizi seçtik

ve mücadelelerimizin saflarını

savaş aynı savaş

kaybedersek

bir gün kadınların kanı donacak

ölü bir gezegende

kazanırsak

sözler yetmez

tarihin ötesinde yeni ve daha olası bir buluşma arıyoruz.

(1) "İrk" bir varsayımdır. Beyaz olmayan insanların sömürülmesini ve aşağılanmasını haklı çıkarmak için beyaz ideoloji, insanlığı tenin rengine göre ırklara ayırıştır. (Ç.N.)

(2) İngilizce'de "colored" (renkli) sözcüğü teni beyaz olmayan insanlar için aşağılayıcı bir anlamda kullanılır. Women of color deyiimi ABD 'de beyaz olmayan kadınların hareketi çerçevesinde ortaya çıkmış ve "Third World Women " (Üçüncü dünya kökenli kadınlar) deyiimiyle genelde eş anlamlı kullanılır. Ancak, "Women of Color " ten rengini kadın hareketinin ortak özelliği ve çıkış noktası olarak vurgularken, " Third World Women " daha çok ortak politik amaçları vurgular (Ç. N.)

Kaynak ; Out There Marginalization and Contemporary Cultures (Ötede ; Marjinalizasyon ve Günümüzdeki Kültürler)

Editörler ; Russell Ferguson, Martha Gever, Trinh T. Minhha

Yayınevi; The New Museum Of Contemporary Art. MIT Press NEWYORK 1990

Sayfa ; 281- 288

*Dipnot : 5. Sayıdan başladığımız çevirinin ikinci ve son bölümüdür.

Türkçe Redaksiyon: Ayşe Tekin

BU SON

Duhok 1993

Fotoğraftaki kız, ailesiyle birlikte yerle bir edilmiş köyüne dönüyor. Köylerini ve evlerini yeniden inşa ediyor.

1992 Duhok

Boşaltılmış olan askeri bölgelere şimdi Kürt insanları yerleşmekte. STK (Sivil Toplum Kuruluşları) 'ların dağıtıyor oldukları gıdaya bağlılar. Su ihtiyaçlarını ise yakındaki bir nehirden karşılıyorlar.

Silvan Bölgesi- Duhok

Petrol ambargosu halen sürdüğünden dolayı kadınlar mutfak ve ısınma gereksinimleri için odun topluyorlar.

MU?!

Seyid Sadıq'ın kenti.
Süleymaniye

Kentin nüfusu bir
zamanlar
100.000 idi.

Şimdi ise
50.000 kişi ve
harap edilmiş evler kalmış sadece.

1991 isyanından sonra bir çok insan
geri döndü. Bu insan-
lar çadırlarda

yaşıyorlar ve
köylerini ve işleri-
ni yeniden oluşturu-
maya çalışıyorlar.

Fakat kimsenin kendiler-
ine yardım etme-
diğini belirtiyorlar. O
tarihten beri iki senedir
halen çadırlarda yaşıyorlar.

"İstanbul'da, Diyarbakır'da AZALIRKEN"

Gülçin Berez

Geçtiğimiz Kasım ayında, Belge Yayınları azınlıklarla ilgili önemli bir kitabı daha yayımladı. Kendi alanında oldukça iyi araştırmaları olan bu kaynağa imzasını atan YELDA'yı, bakın kitabın yayımcısı nasıl tanımlıyor:

"Şart olmadıkça soyadını kullanmadı. 1987'de feministliğe bulaştı. 1989 Kadın Kuruftayı, Siyah Eylem, Mor İğne Kampanya'sında yer aldı. Sosyalist Feminist, Kaktüs Dergilerine yazdı. Kuruluşundan bu yana İHD İstanbul Şubesi Komisyonlarında çalıştı. Mayıs 95'den bu yana ise Söz Dergisi'ne Azınlıklar ile ilgili "AZALIRKEN" sayfalarını hazırladı. Irkçılığa, Milliyetçiliğe karşı 'Şiddet Karşıtları İnsiyatifi'nde bir grup kadınla birlikte 'Arkadaşıma Dokunma Kampanyası'nı" aktif yürüttü. "

İstanbul'da, Diyarbakır'da AZALIRKEN'de Yelda, Türkiye'de azalanların öyküsünü anlatıyor. Kitaptaki bazı başlıklardan seçtiklerimiz:

Varlık Vergisi

"Türkiye'de Kasım 1922 - Mart 1944 arasında bir defaya mahsus toplanan olağanüstü servet vergisi. Vergilendirilenler esas olarak müslüman olmayanlar... CHP iktidarı Dönemi.

.....Bu

toprakların halkı olup da Müslüman olmayanlar, elbette ecnebi sayılmamalıydılar, ama yerli de sayılmadılar....Dinlerinden Milliyetlerinden dolayı cezalandırıldılar.....

Bu vergiler nasıl tahsil edildi? Bir ödeyen bilir, bir de Allah bilirdi. El koyma adeta yağmalama... Hükümet yaklaşık 900 mülkü istimlak etti. Çok daha fazla mülk özel kanallardan satıldı. Tabii ki, bu arada gayrimenkul fiyatları düştü..... Bu koşullarda iflas eden gavurlar, zenginleşenler Türkler oldu..... Vergilerini 30 gün içinde ödeyemeyen yükümlüler tutuklandı çalışma kamplarına gönderildi. Ve hiçbir dava hakkı tanımaksızın mülkleri haczedildi. Tümü gayri müslimlerden oluşan 1400 kadar hükümlü Erzurum Aşkale'de çalışma kampına gönderildi..... Aralık 1943'te sürgünlerden sağ kalanlar geri döndü.....Ekonomi müslümanlaştı, millileşti, Türkleşti."

Süryaniler Bu Vatanın Nesli Oluyor?

.... ASALA gündemdeyken Ermeni, Kıbrıs gündemdeyken Rum sayılan ve basyıya uğrayan Süryaniler yerlerinden yurtlarından; Mardin'den, Midyat'tan, Nusaybin'den, İdil'den Hakkari'den, Silopi'den, Diyarbakır'dan, Gercüş'ten göçüyorlar yıllardır. Önce

İstanbul'a ilk durak olarak sonra, Avrupa'ya; Almanya'ya, İsveç'e, Midyat'ta "gâvur" transit geçiş noktası İstanbul'da da ikinci dil olan Türkçeleriyle en hafifinden "Doğulu!" olan Süryaniler, Berlin'de ise "Kara kafalı Türk"lerdir artık.

Bizim 'Kızıldertiller' Yezidiler

..... Yezidiler'le ilgili Türkiye'de az sayıda da olsa haber, yazı kitap çıktı ve bunlar Kürtler'in izini taşıyor. Bunun tesadüf olmadığını ezilenlerin kendileri dışındaki ezilmelere de duyarlı olduklarını düşünüyorum. Çünkü Anadolu'daki Yezidiler dışındaki diğer dini, etnik azınlıklarla ilgili bilgileride çoğunlukla aynı yayınlarda görebiliyoruz. Yezidiler'de ancak Kürtlerin ilgisine mashaş olabilen bir azınlık grup.....

Yukarıdaki alıntılar kendi başına zaten çok anlamlı ve kitabın içeriğini iyi anlattığından yorum katmak haksızlık olur diye düşündük. Yelda'nın ilk kitabı olan AZALIRKEN iyi bir birikimin sonucu olduğu açıkça belli. Son yıllarda, bu konudaki araştırmalarıyla dikkat çeken yazarın tek kitapla yetinmeyeceği anlaşılıyor.

"Bağışız"

DERYA DUMER

kadında

güçlüklerini

daha

güzününde

olusu onun

hovun

eğisi

değil de

kavgayı seçmiş

bulunmasından

dir."

Simone de

Beauvoir

Bizi iskambil kağıtları ayırdı. Dünyada milyarlarca insanı oyalayan, politikayla beslenen futbol maçları ayırdı. Bilmemek ve susmak sizin ihtiyacınızdır diye bangırdayan televizyon ayırdı.

İki kişinin arasına otorite sorunu girmek zorundaydı değil mi? Biri diğerinin tilkiciklerini ürktümeliydi. Hatta, bu otoriteyi başkalarıyla sağlamlaştırmalıydı. Öteki, diğerinden geç farketmeliydi yaşadıkları açmazı. Ve toplum asgari fiyatlarda satılığa çıkarmıştı aşkı. Ucuz ve düzeysiz bir açık oturumda yalaka artırıcılar, aşkın değerini paha biçilir şeylerle ölçmeliydi. Ey dünya hani birileri vardı, herkesin yaşadığı kentlerden geçen birileri, Mem ü Zin, Mahmud ile Yezida, Lina ile Ruth gibi. Nereye saklandı bunca yürekli insan? Belki de tarih soysuzlaştırıyor aşkı, belleksizleştiriyor.

Benler istekleriyle ruhları engelliyor. Ah! Hep yeni yüzlere, yeni seslere yeni giyimlilere ihtiyaç var değil mi? **Birlikte yaşamak, yaşlanmaktır biraz. Ortak bir tarihi paylaşırsın, ortak bir geleceğin endişesini yaşarsın. Giderek anı yaşamak zorlaşır. Anlar defolu olmaya başlar. Yalnızca anılar kalır yiyip bitiremediğin, düşlerinde saklayacağın. Kimi zaman anılarını palavralarla süsleyerek, ağız dolusu yavaşak bir gülüşle etrafındakilere anlattırısın. Kaybolan ütopyanda, birbirleriyle tamamladığın aşklarını saklarsın. Bir uçurumdur sevdiklerinin oraya buraya dağılması. Hep gelse dersin ama, geldiğinde onun gerçek o olduğunu kabullenemezsin. Çünkü, üzerine sınımıştır yaşadığı sinsi ve yalan zamanları! İstedikğin şiri, beklediğin iksirli kelimeleri getirmez sana.**

Acınaklı "seni seviyorum sözcükleri" isterik bir çağrıdır kimi zaman, yıpranan aşkları düzeltmek için. Herkes gibi gerçek ya da gerçekdışı durumları somutlaştırmak zorundasındır. Ellerin bile utanır yalanlarından. **Ömrün hep pinokyonun kırlan burnunu tamir etmekle geçmişti oysa!**

Aşkın göz göre göre can çekişir. Ortaçağdaki abartılı, karanlık şatolarda

ölüme yatan bir hasta gibi. Azrailin çığlıklar atar, zafer edasıyla süsler mekanını. Şeytanınsa hep uşak ruhlı, kıvırtkan dostundur. Nerdeysen oraya gelir. Sözleşmeler, antlaşmalarla geliştirirsin şeytanla muhabbetini.

İnsansa bilinmeyen bir donanmadır çoğu kez. Hangi adayı, hangi denizi keşfedeceği bilinmez. Fakat, resmi yalanların kol gezdiği ülkelerde yaşamak zorunda kalabilirsin. Buna ne alışabilirsin ne de gidebilirsin. Ruhun, acıya doymaz. Ruhun fahişedir acının her türlüyle birlikte olur. Etrafındakilerse tanıdığını sandıkça yabancılaşırlar. Aynı evde, aynı sokakta, aynı işyerinde, aynı insanlar her defasında ilk tanışmayı yaşarcasına yabancıldır. Konukların ve çay saatlerin olur. Bazen her şeyi herkesle ortak düşünürsün. Birilerinin ölmesini istersin, o birileri de senin ölmeni ister. Farkında olmadan hiyerarşik sisteme, egemenlere, sermayeye, yozlaşmaya, sömürgeciliğe hizmet edersin.

Aslında uçkursuzdur yaşam dediğin, herkesle sevişir sevişmesine ama, kavgacıdır. Birdenbire güneşi sakladıklarını düşünürsün. Bu an, küçükken kaybolduğun sahili anımsatır sana. Adı

nı bilmezsin, aradıklarını bulma umuduyla oraya buraya koşarsın. Annenle babansa yeni tanımaya başladığın, seni yanlarına nasıl aldıklarını anımsamadığın, kocaman ve garip insanlardır. İkisi de bunaltılıdır ama, yüzlerine, davranışlarına rötuşlar yaparak, abartılı konuşarak, herşeyin yolunda gittiğini göstermeye çalışırlar.

Hala küçük bir soytaşısın. Tah-tadan, uzun burunlu bir çocuğun burnunu tamir ediyorsun, ergenlik sonrasının rüyalarında bile. Ergenliğince, tarihi yazılmış bilinmeyen bir ülke. O ülkede bir gün kahraman, bir gün serseri olursun. En sonunda ne olduğuna bile karar veremeden günlerini doldurup "adam" olursun. Yurttaşların, komşuların, karın, kocan bayırlılar bu adam olma kışığına. Kadın olsan ne olur, bir yerlerin eksik kalır derler, işte o kadar.

Bulunduğun yerde potansiyel öfkeleri görürsün. Sesin çıkmaz, sesin yetmez bunları ortaya sermeye. Senin gibi düşünenlerse yorgun ve eziktir hala. Yine de hababam yaşam devam ediyor. Burnunsa düştü düşecek, tamircisine inat. Umudun var mı sence?

KADIN AÇISINDAN AIDS NEDİR ?

Dr. İlkey Demir (Foto: Söz Dergisi Arşivi)

BETÜL İNCİ-DERYA DUMAN

AIDS'le SAVAŞIM DERNEĞİ Yönetim Kurulu Üyesi Dr. İlkey Demir ile KADIN-AIDS ilişkisi konusunda AIDS Haftası nedeniyle bir söyleşi yaptık. Dr. Demir'in dediği gibi kadınlar bu alanda en riskli bireylerdir.

*** AIDS'le Savaşım Derneği'nin politikası nedir?**

* Dernek olarak, AIDS'le savaşım konusunda şuna çok dikkat ederiz; insan hakları çerçevesinde bilimsellik, çok sesli dayanışma içinde, pozitif mesajlarla, kimliklerde hastalığın gizliliği, ayrımcılığa karşı çıkma, damgalanmaya karşı çıkma (toplumdan soyutlanma), mesleki çıkarlara AIDS'i alet etmemek tedavide eşitlik ilkeleri gözönünde bulundurulur.

*** AIDS'in başlangıç evreleri nelerdir?**

* Vücut, virüse karşı direnme savaşını on yıla yakın yapar. Kadınlara daha kolay bulaşır ve hastalık kadınlarda daha fazlalaşıyor. Virüs, vajinal bölgede canlılığını daha fazla sürdürür. Beş - on yıl içinde hastalık belirginleşir.

*** Gebelikte bebeğe geçme durumu nasıldır?**

rumu nasıldır?

* Geçme olasılığı %50'dir. Eğer ilaç tedavisi uygulanırsa bu risk %8'e düşer. Bunda ön tedbirlerin faktörü fazladır. Örneğin, doğum anı, emzirme gibi olaylarda daha çabuk bulaşır.

*** AIDS'in tedavi yöntemleri nelerdir?**

* Vücut Hi-pozitif, virüsü aldıktan sonra direnme savaşı yapar. Virüs bağışıklık sistemi ile savaşır. Bağışıklık zayıflayınca, diğer hastalıklar, (fırsatçı hastalıklar) yüzünden hasta olabilir. İlaç tedavisinde tek ilaç ömrü uzatmaz. Son yıllarda geliştirilen, **çoklu** tedavi daha etkilidir. Yine de, mikrop saklanıp yıllar sonra ortaya çıkabilir. AIDS'le sava-

şım -

da korku yerine insancıl davranışlarda bulunmak, insanlarda sağlıklı cinsellik açısından panik yaratmayı engeller. Rizikolu bir ilişkiden sonra ELİZA veya kan testinde bulunulmalıdır.

*** AIDS'le savaşımında kadının bilinçlendirilmesinde konumuna göre (Kentli, kırsal vb.) nasıl yöntemler uygulanıyor?**

* AIDS ile ilgili bilgilendirmede kesinlikle tek tip broşür olamaz. Fakat, bu ekonuda evrensel söylemi de gerçekleştirmeliyiz. Kadınların bilinçlendirilmesi - formasyon sahibi olmaları - kadın hareketi çerçevesinde kadın örgütleri ile (dernekler-gruplar) işbirliği içinde olunmalı. Ana-çocuk sağlığı

AIDS NE
"ULAŞICI"
hastalıktır. Mikrobu
acudun bulaşıcılık sağ
ita. HIV'in etkilere yanır
sinçirim, merkez sinir sist
ara verleşip hastalıklar olu
rükçük, tüberküloz, akciğer

Şanlıurfa'da AIDS

**AIDS'E KARŞI GÜVENLİ CİNSEL
YASAM (SAFER SEX) NEDİR?
N- HIV
BULAŞMASI VEYA
AIDS
ASIL
VEDİLEBİLİR?
HASTALIĞI**

**"AIDS'e karşı etkin
korunma, eğitimidir"
AIDS' TEN NASIL KORUNALIM?**

AIDS herkesi ilgilendirir

**OKUL, ÖĞRENCİ VE
ÖĞRETMENLER, HIV-
ENFEKSİYONU VAKASINDAN
HABERDAR EDİLMELİ MIDİR?**

AIDS'ten korunmak
Diyarbakır
AIDS'in te
AIDS'in te
AIDS'in te

NASIL KORUNALIM

LABORATUVAR TANISI

HIV NASIL BULAŞIR?

**BULAŞ
NASIL
EDİLEBİLİR**

AIDS

BİLGİLEN, KORUN, SEV

ihmal edilmemeli. Cinsellikten duyulan suçluluk duygusundan kurtulup, kadının insiyatifine dayalı, kontrollü, bilinçli cinsellik yapılmalı. Tüm bunlar için kadının cinsel politikasını güçlendirmesi ve özgür seçimini netleştirmesi gerekir.

*** Erkeğin dış dünyaya açık yaşaması ve kadının ev içine yönelik habersizliği sonucunda kadını bekleyen tehditler nelerdir?**

* Artık kadınlar "kocam beni aldattı mı?" diye düşünmüyor. Acaba, "AIDS virüsü aldı mı?" diye düşünüyor. Evli kadınlara kocalarından geçiyor. Pozitif mesajlarla cinslerin bilinçlendirilmesi gerekir. Evlilik dışı ilişkilerde erkek rahat davranır. Kadın cinsellikten yana suçluluğunu yenmeli.

*** AIDS'in politik bir yanı olduğu söylenebilir mi?**

* Evet, sosyal, ekonomik ve toplumsal boyutları var. Etnik, sınıfsal ayırım olmaksızın

her kesimden insan

AIDS NASIL BULAŞIR ?

AIDS kan, sperma ve vajina sıvısı yoluyla bulaşabilir.

AIDS tedbirsiz cinsel ilişki ve damardan uyuşturucu kullanma sırasında bulaşabilir.

AIDS taşıyan bir annede hamilelik ya da doğum sırasında bebeğe bu virüs bulaştırılır.

AIDS NASIL BULAŞMAZ ?

AIDS tükürük ter, gözyaşı, nefes, idrar ve bürük abdestle bulaşmaz.

TEST UYGULAMASINDA NELERE DİKKAT ETMEK GEREKİR ?

Test uygulanması ile AIDS virüsü kapma tehlikesi ortadan kalkmış olmaz.

Test sonucunun "negatif" çıkması yalnızca, test için kan alındığı sırada kanda antikor bulunmadığı anlamına gelir.

Testin uygulanıp uygulanmadığına ve sonucuna bağlı olmaksızın geçerli kural, bulaşma tehlikesinin bulunabileceği durumlarda önlemler alınması gerektiğidir.

buna yakalan-

abilir.

Afrika'da kadın haklarının zayıflığından dolayı kadınlar daha fazla risk altındadır. Kadınlar güçlendirilip, yasal ve sosyal haklar düzenlenerek kadın projeleri geliştirilmelidir. Kadın hareketi için dayak ne ise AIDS de odur.

*** AIDS'in bulaşma yolları nelerdir?**

* Cinsel ilişki ile (hatta lezbiyenlikle), anal ilişki ile ön salgılarla, kan yoluyla bulaşır.

*** Son günlerde, medyada çıkan haberlere göre eğlence yerlerinde hastalann hastalık mikrobunu enjekte ettiği yolunda haberler var. Buna ne diyorsunuz?**

* Asılsızdır. Bunun altında bir takım çevreler vardır. Verilen virüsler başka türlü hastalık virüsleridir. Bu konuda toplumsal paniğe gerek yoktur.

"Lewra kovara we a rengîn û bi mijarên xwe yên rengîn pir li xweşiya min hat"

FATÊ

nenivîsîye ji were.

Me jî dixwest nameyê tevdi damezerandin bikin. Lê bêlê, nameya A. Alxasî gotinen rind diki;

"Ji ava sekinî bitirse"
Gotina Pêşiyên Kurdan

Em dixwazin nivîsême Kurdî zedê bi. Carna, xwandevanên me ji nameyê xwe Kurdî binivîsîn gelêk rinddibi.

"Min ji we binameyekê hejmarek ROZA'yê xwastibû. Lê we ne hejmarek, çar hejmarê kovara delal şandin.

Em dixwazin vê cara, li ser nameyê xwandewanan hatîye li Roza, qal bikin. Ji kovara mê yî yekê bûn û hetta îro gelek nameyê xweş û delal ji me hatîye şandin. Em Rozavanên giştik gelek kefxweş dibin.

Lewra kovara we a rengîn û bi mijarên xwe yên rengîn pir li xweşiya min

Gelek spas bo ku we ew kovarên gelek giranbûha bo min rê kirine. Ez bo abonefîya ROZA li ser hesabê we dişînim. Kerama xwe ji vir ha kavarê bişînin* navnîsana jêrîn.

Ne hewcî em gotina xwe direj bikin. Li Nameya Xalid dibê; "îro, kovara we ji me re (bi alikarîya dostekî) hat. Rastî ez peşîman bûm ku ta niha min

hat.

Li rûpela nameya me cî nemayî bû.

Di kar û xebata we da serkevtin û serfirazîya we dixwazim. Bila her tişt gor dilê we be."

LI
SER NAMEYÊ

BERFİM

Roza çalışanlarına ve okurlarına içten sevgilerimi sunarak başlamak istiyorum. Roza'ya yazmayı çok isteme- me rağmen kendimde bu cesareti bulamıyordum. Tıpkı, Kasım-Aralık sayınızdaki Zeynep gibi. Ama, benim cesaretsizliğim kendimce ben- de bulunan bilgi dağarcığımdaki bilgiler içinde en güzeli- ni, en gerekli konuyu istemem ve Roza okurlarıyla paylaşabileceğim bu konunun içeriği hakkında kesin bir bilgiye sahip olamayışımıdır. Zeynep'in yazısını okuduktan sonra sizlerle paylaşabileceğim konuyu saptayıp yazmaya karar verdim. Roza okurlarıyla bun-

dan sonra yardımcı olabileceğime inandığım, paylaşabileceğim konuları yazacağım. Bu yazımda öncelikle Zeynep'in yazısına cevap vermek istiyorum. İlgimi çeken ve içinde kendimden birşeyler bulduğum birkaç şiirle başlamak istiyorum; *Mutlu olamam değişirsem Salt sizin bencilliğinizi doyurmak için.*

Hoşnut da olamam eleştirdiğinizde beni,

Sizin gibi düşünmediğim

Ya da göremediğim için.

Uyumsuz diyorsunuz bana

Oysa inançlarınıza her karşı çıkışında,

Siz de benimkilere karşı çıkıyorsunuz.

Aklınızı biçimlendirmeye çalışmıyorum.

Biliyorum, kendinizi bulma savaşı veriyorsunuz

Bana akıl ver-

menizi de kabul edemem

Çünkü, kendimi bulma çabasımdayım ben de.

Bu dizeleri dinleyin şimdi; Saydam olduğumu söylüyorsunuz ve kolayca unutulacağımı

Öyleyse, kim olduğunuzu kanıtlamak için

Yaşamımı kullanmaya kalkmaz niye?

Seven kişiler olarak düşünün. Yurttaş olarak düşünün, her kim olursanız olun düşünün birkez

Hepinize birşeyler söyleyecektir.

Zihnimden atamadığım bir mısrayı daha eklemek istiyorum;

Mutluluğum kendimde, sizde değil.

Yalnızca gelgeç olmanızda da değil,

Olamadığım gibi olmamı istediğiniz içindir.

Evet , ben kendimi bulma arayışındayım. Bu arayışımın içinde yaşamımın en önemli parçasını keşfettim. YAŞAMAK, SEVMEK VE ÖĞRENMEK. Zeynep'in yazdığı gibi sorunu görmek, çözüme giden yolun yarısını katetmektir. Evet değişmek zorundayız artık, yoksa kendi kendimizi yok edeceğiz. Bazen merak ederim; nasıl başkaldırırsak kaldıralım, kişiliğimiz gerçekten kendi kişiliğimiz mi, yoksa yalnızca başkalarının bize var olduğunu söyledikleri kişilik mi? Birisinin çıkıp kendi olmanın kötü birşey olmadığını söylemesini beklemek zorunda kalmamız ne garip değil mi? Kimlik kavramını kim olduğumuzu genellikle ailemizden öğreniriz. Kimlikleri-

BİRİ

miz anne ve babalarımız tarafından oluşturulur. Seçeneğimiz yoktur. Yaşamımız boyunca ve yaşımız ilerledikçe içinde bulunduğumuz toplum tarafından kimliğimiz kalıplaşır ve bizler genellikle yaşamımızda diğer kişilerin kopyaları olarak yaşamımızı sürdürürüz. İşte bu noktada gerçek bir kişiliğimiz bulunmadığından cesaret-cesaretsizlik, kendine güven duyma-güvensizlik-yaşama isteği duymak-duymamak-sevgi-sevgisizlik-öğrenme isteği duyma-duymamak arasında kendi adımıza en uygun olanını seçip çıkaramayız. Çünkü, kim olduğumuzdan ve bize en elverişli seçeneklerin ne olduğundan kesin emin değilizdir.

Bizler kendimizi başkaların-

da bulamayız. Başkaları için yaşayamayız ya da kendi varlığımızı hissettirmek için onları kullanmamalıyız. Sanırım Zeynep'in yaptığı bu, kendi varlığını hissetmek için eşinin yaşamını kullanıyor. Başkalarının da bizim yaşamımızı yönlendirmesine izin vermemeliyiz. Çünkü onlar; Bizim OLMAMIZI istediği kalıba girmekle, bizi KENDİMİZ olmaktan çıkarıp BİR BAŞKASI yapmak isteyeceklerdir.

Bir çok kez başkalarının istediği şekle girmemiz daha kolaydır, ama böyle davranarak UMUTLARIMIZDAN vazgeçer, DÜŞLERİMİZİ bırakır ve GEREKSİNİMLERİMİZİ (salt fiziki değil) gözardı ederiz. Böyle bir seçenek de bizim kendimizi terk edilmiş, güvensiz, yeteneksiz, zayıflamış, cesaretsiz, gerçek

bir benliğimiz kalmamış gibi hissetmemize neden olur. "BEN diye biri VAR MI?" Sorusunun tutsağı olup çıkarız.

Başkalarını denetleme, onlara sahip ya da egemen olma isteği beslememeli ve onların da bize böyle davranmalarına izin vermemeliyiz.

Tüm gücümüzü ve isteğimizi zamanla depolayarak içimizde gizlenen güce benliğimize geri dönmeliyiz ve kendimizi dışarının zalimliğinden özgür tutarak kendi yolumuza karar vermeliyiz. Bütün aradığınız sorular ve cevaplar ne başkalarında ne de dışarıdadır. Dışarıda aramak doğru değildir. Aradığınız cevapların hepsi içinizdedir. SİZE SİZDEN BAŞKA KİMSE YARDIM EDEMEZ. Sadece seçenekler sunarlar. Seçeceğiniz yolu ve kararları vermek zorunda olan SİZSİNİZDİR.

Hayatta duyduğum en büyük haz, kendimi aşmam ve bunu kendime kanıtlamam. Bunu yaparken aynı zamanda değişiklikleri seçmeli, durağanlığımızı benimsememeliyiz. Ne başkalarını etkilemeyi ne de onlar tarafından etkilenmeyi benimsemeliyiz.

Son olarak kişiliğiniz gerçektir. Sizin en değerli gücünüzdür. Kişilik bilinir, taşınır, yaşanır. Onu yitirdiğinizde sizden daha çok kimse üzüntü duyamaz. Kişiliğiniz yaşadığı sürece hiç durmaksızın gelişir, ilerler ve değişir.

THOMAS MERTON'un söylediği gibi; Siz bana kim olduğumu söyleyemezsiniz, ben de size kim olduğunuzu söyleyemem. SİZ KENDİ KİMLİĞİNİZİ BİLMİYORSANIZ, SİZİN KİMLİĞİNİZİ KİM BİLEBİLİR?

VAR MI?

FATMA Kaçkan

KADIN POLİTİKASI

30

Türkiye feminist hareketinde ciddi emeği ve yeri olan Stella Ovidia'nın geçtiğimiz 8 Mart etkinlikleri sırasında ettiği "feminist olmanın bedeli çoğu kez bilinmez" sözü beni çok etkilemişti. Kadınlar olarak hemcinslerimizle dayanışma içinde örgütlenmeyi başarırız, bu bedelleri tekil ödemeyi sıfırlayamazsak bile, hiç olmazsa azaltabiliriz fikrine kapılmıştım? Bu noktanın kadın dayanışması ile doğrudan bağlantısı var.

Ayrıntılı ve geniş olan bu konu üzerine yazma kararı da, bunu başka kadınlarla paylaşarak birlikte tartışma isteği doğurdu ve ne kadar süreceğini bilmediğim bir dizi yazısı hazırlamaya götürdü. Bu sayıdan itibaren başlattığım bu yüksek sesli düşünme sürecinin, biz kadınlara karşılıklı olarak birşeyler kazandıracığına inanıyorum. Kişi-

sel sohbetlerimizde çok yer işgal eden kadın dayanışması, bana kalırsa kadın örgütlenme tarihinin de ciddi sorunlarından biri ...

Feminizmle ilk tanışıklığımdan beri önemseydiğim ve anlamı üzerinde çok düşündüğüm konulardan biri bu dayanışma. Kadın çalışma gruplarında çalıştığım, özellikle Kürt kadınlarının bağımsız örgütlenme fikrini benimsediğimden bu yana dayanışmaya yüklediğim anlamlar çoğu kez değişti; umudu-umutsuzluğu, acıyı, düş kırıklığını, sorgulamayı, paylaşımı vb çok çelişik duyguları yaşatan koca bir süreç...

"Kadınların kurtuluşu hareketi gibi bir hareketi başlatmamız niçin bu denli uzun sürdü? Herşeyden önce, kadınlığımızın bilinçli olarak ayırdına varmamız ve dört bir yandan sarmış olan çeşitli kadınlık yorumlarını iyice görebilmemiz gerekiyordu" diyen Sheila Rowbotham'ın yorumu hiç de dayanak-

sız değil. Kadınların dayanışmaya ihtiyacı yok mu? Üstelik kadın kurtuluş hareketinin varlığı da dayanışmayı yeteri kadar anlatmıyor mu? Birbirini severek, kadınlık çıkarını gözeterek yapılan bir dayanışmaya açıkça ihtiyaç var.

Dayanışma olmadan, kadınlar yüzyılların veya bireysel yaşamların elverdiği tüm süreler içinde, ezilmişliklerinin getirdiği kendini dillendirme olanaklarından yoksunluk, bilgi eksikliği, toplulukta konuşma deneyimsizliği karşısında, kadınların birbiriyle kurdukları ilişki ne olabilir, bunları aşmak için nasıl yol- yöntem bulunabilir?

Dayanışma, gerçekte kadınlar için romantik bir söylem mi yoksa politik bir gereklilik ve durum mudur? İstenilen, varsayılan, ümit edilen, hedeflenen veya varolan durum nedir, ne değildir? Yüklenen abartılı anlam ve geleceğe dair varsayımlar bugünü nasıl etkiler?

Dayanışma nedir, ne değildir, sınırları nerede başlar ve nerede

AÇISINDAN DAYANIŞMA -1-

bi-
ter? Tüm kadınlar için geçerli evrensel normlar var mı ya da olmak zorunda mı? Genel ve özel çıkarlar nerede başlayıp biter? Tüm kadınların çıkarı gerçekte aynı mı? Politika ve dayanışma paradoksal bir ilişki içinde değil mi? Farklılıklara rağmen birliklilik... Günlük hayata yansısı ve politika yapış tarzı arasındaki ilişki, fark... Aynı gruplar veya aynı grup üyeleri ortak dayanışmayı nasıl sağlar?

Kadınlar arası kızgınlıklar, rekabetler, bilgi ve beceri farkından doğan eşitsizlikler nasıl giderilebilir? Bireysel ve grupsal deneyimler nasıl paylaşılabilir? İşbölümü ve kolektivizm nasıl işler? Hamallar ve konuşanlar arasındaki fark nasıl aşılır? Tüm bu ve benzeri sorular kadın hareketi içinde tartışmalı ve cevap aranır durumda.

Dayanışmanın farklı noktalardan vurgulanan gerekliliğinden sonra, yukarıdaki sorulara muhtemel cevaplar bulma girişiminde bulunarak tartışacağız.

Deneyimler ve ödenen bedeller

Geçmiş deneyimler var. Bunları görüp, öğrenerek her gün yeniden Amerikayı keşfetmekten kurtulmak mümkün. Deneyim aktarılmasının öneminin büyüklüğü kadar, deneyimlerden yararlanmak, dikkate almak da bir o kadar önemli. Kadın hareketi içinde yer almak ve emek harcamakla yol katedebilir. Kolaycılığa kaçmayan, kendinden önceki ve dışındaki deneyimleri hesaba katan kadınların ilerleme, öğrenme, sorgulama, keşfetme şansları daha büyüktür.

Dayanışmanın, kadın politikası açısından tam da böyle bir anlamı var. Kadınların emeğinin küçümsendiği, yok sayıldığı erkek dünyasında, biz kadınlar zaten yeteri kadar örselenmiş, incinmişizdir. Sahip bildiğimiz tüm becerilerimizi, bilgimizi emeğimizle diş ve tırnakla kazanmışızdır. Üstelik tüm hayatımız didiklenmiştir. Politik olarak bir yerlere gelmiş kadınlara şöyle bir yakından bakın görece-

siniz
ki, hepsi de özel hayatlarında epey bedel ödemiştir. Evliyse boşanmıştır ya da bölünmüş bir hayat sürdürmeye zorlanır, evlenmemiştir, çocuğu varsa yeteri kadar ilgilenmemiş olmanın vicdani rahatsızlığını duyar, ailesi ile kaçınılmaz bir çatışma yaşamıştır.

Politika yaptığı erkek yoldaşlarının ayak oyunları ile boğuşmak zorunda kalmıştır. Hayatında topluma aykırı gelebilecek tüm değişiklikleri, herkesi ve herşeyi karşısına alarak yapmıştır. Tüm bunlar, doğal olarak iz bırakır hayatında. Sürekli boğuşmak zorunda kalmak, hep bir çaba içinde olmak, zaman içinde yorar ve kabul görme, hiç olmasa kendisi gibi mücadele eden kadınlar tarafından anlaşılmak ister. Bunun karşılığını görmemesi halinde de bıkkınlık, hırçınlık durumları yaşaması gayet normaldir.

Bunları en aza indirgeyen yolları bulmak belki de, kadınlar arasında dayanışmayı mümkün kılmaktan geçer.

KÜRT KADINLARI TEALİ CEMİYETİ

MEPİKE Dicle

Kürt kadınlarının tarihi de diğer hemcinsleri gibi "herşeyden önce baskı altına alınışlarının ve bunun gizlenişinin tarihidir". * İşte bu örtülü tarihi ortaya çıkarmanın girişimi de ancak biz Kürt Kadınlara düşer. El yordamı ile iğneyle kuyu kazar gibi ortaya çıkardığımız/çıkaracağımız bilgi-belgelerle bu unutulmak istenen geçmişimizi keşfetmenin sevinci de bize ait olacaktır. Geçmişte yaratılan kurumlara, değerlere, tek tek kadın şahsiyetlere ait dökümanlar ortaya çıkarıldıkça, Kürt kadın kurtuluş hareketine bir o kadar hizmet edeceği gibi ivme kazandıracaktır. Bu konuda her türlü dökümanı bu sayfalar aracılığıyla birbirimizle paylaşmayı öğrenelim istedik. ROZ.A'nın tüm okurlarına açık olan bu sayfayı canlı kılmamızın yolu yoğun bir çabadan, sabırdan geçmez mi? Bu sayıda Kürt kadın örgütlenme tarihinden önemli - anlamlı bulduğumuz Kürt Kadınları Teali Cemiyeti'ne ilişkin bilgileri aktarmaya çalışacağız. Bu vesileyle, demeye ilişkin kaynakları veren ve Kürtçe olan dökümanları Türkçeye çeviren değerli Kürt aydını Musa Anter'i de saygıyla anıyoruz.

Bundan 77 yıl önce, İstanbul'da Kürt kadınları tarafından "Kürt Kadınları Teali Cemiyeti" adında bir dernek kuruldu. Bu derneğin kuruluşunu 1919'da çıkan Jin Dergisi'nin 20. sayısında yer alan Memduh Selim imzalı yazıdan öğreniyoruz

"Kürt Kadınları Teali Cemiyeti" o dönemlerde Kürt özgürlük ve kurtuluş hareketi çalışmalarını yürüten "Kürdistan Teali Cemiyeti'ne bağlı idi. Derneğin kuruluş haberini öğrendiğimiz Jin Dergisi'nin 4 Haziran 1919 tarihli 20. sayısında yer alan Memduh Selim'in "İki Hayırlı Eser" (İki Eser-i Mebrur) başlıklı yazısında kadın derneğinin yanı sıra Kürt Talebe

Hêvi Cemiyeti'nden de (Kürt Öğrenci Umud Derneği) söz eder.

Yalnız, Kürt Kadınları Teali Cemiyeti'nin kuruluş tarihinden söz etmez. Ne var ki, Derginin söz konusu sayısının tarihinden de anlaşıldığı gibi Cemiyet, 1919 yılının 4 Haziran'ından önce büyük bir olasılıkla aynı yılın Mayıs ayında kurulmuştur.

Dernek, programında amacını şöyle belirtir; "Kürt kadınlarının çağdaş anlayışla yükseltilip, geliştirilmesini sağlamak, aile yaşamında köklü sosyal reformlar gerçekleştirmek, göç ettirme ve kitle halinde öldürülmeler dolayısıyla sefalet içine düşen Kürt öksüz ve dullarına sahip çıkıp iş bulmak ve nakdi yardımda bulunmak". Amacından da anlaşıldığı gibi, dönemine göre radikal, bugün dahi geçerli olan talepleri formüle eder, o günlerde İstanbul'da yaşayan Kürt ka-

dınları.

Yine, "JIN" in sayesinde öğreniyoruz ki, Kürt Kadınları Teali Cemiyeti kısa zamanda büyük gayret göstererek yoğun bir çalışma yapmış ve sesini duyurarak adından söz ettirmiştir.

Dernek, açılışını 20 Haziran günü bir mevlüt okutarak yapar. Jin Dergisi'nin haberine göre, Encum Yamulki adında bir kadın açılış konuşmasına, "Saygıdeğer hanımefendiler, pek yüce amaçlarla kurulan Kürt Kadınları Teali Cemiyeti çalışmalarının başlangıcı olarak bu kutsal mevlütü okuttuk. Önce Cenabı Hak'dan hayırlı olmasını ve büyük başarılarla devamını dileyelim, sonra da bu toplantıya lütfedip katılan hanımlara Kürtler adına teşekkürler sunar ve birkaç söz söylemeyi ri-

ca ederim" şeklinde başlıyor.

Derneğin Amaçları

Encum Yamulki, daha sonra sözü Kürt sorununa getirerek, Kürtlerin Türklere karşı olmadıklarını, hatta onların dostu ve destekçisi olduklarını ancak, bununla birlikte Kürtlerin de diğer halklar gibi kendi haklarını elde etmek istediklerini açıklıyor. Derneğin açılış törenine gelen Kürt kadınlarının, Kürtlüğün gelişmesi için ne gerekirse yapacaklarına ve çalışmakta tereddüt etmeyeceklerine söz verdiklerini bildirmiş ve Derneğin amaçlarına da değinmiştir. Yamulki Hanım açılış konuşmasında amaçlarından şöyle söz etmiştir: "Derneğin amacı ülkemizde yardıma muhtaç ne kadar Kürt kadın ve çocuk varsa onlara iş bulmak, yönetim merkezleri açmak, okullar açarak öksüz yavruları bilgilendirmek ve öğretmenlik yapabilmelerimizin de gönüllü olarak çalışmalarınıdır. Demek istiyorum ki, Dernek mümkün olduğu kadar nakdi ve bedeni yardımda bulunacaktır".

Encum Yamulki, daha sonra Derneğin birtakım

toplantı, konferans ve müsamereler düzenleyeceğini bildirmiş ve konuşmasının sonunda kadın-erkek tüm Kürtlerden şöyle yardım istemiştir: "Dernek, toplumun yaralarını sarmak için sizlerin fedakarlığına muhtaçtır. Her Kürt yardım için bize elini uzatır ve her fedakarlığı başarı ile yaparsa ulusal isteklerimizin de gerçekleşeceğini göreceksiniz".

Kürt Kadınları Teali Cemiyeti'nin kurucularından olduğu anlaşılan, muhtemelen de Başkanı

"Derneğin amacı ülkemizde yardıma muhtaç ne kadar Kürt kadın ve çocuk varsa onlara iş bulmak, yönetim merkezleri açmak, okullar açarak öksüz yavruları bilgilendirmek ve öğretmenlik yapabilmelerimizin de gönüllü olarak çalışmalarınıdır.

Demek istiyorum ki, dernek m

olan En-

cum Yamulki kimdir? Hakkında fazla bir bilgi yok elimizde.

Ancak, o dönemde Kürt ile ri gelenlerinden biri olan

Yine, "JIN" in sayesinde öğreneyoruz ki, Kürt Kadın-ları Teali Cemiyeti kısa zamanda büyük gayret gös-tererek yoğun bir çalışma yap-mış ve sesini duyurarak adından söz

ettir. Yine, "JIN" in sayesinde öğreneyoruz ki, Kürt Kadınları Teali Cemiyeti kısa zamanda büyük gayret göstererek yoğun bir

çalış-ma yapmış ve sesini duyurarak adından söz ettirmiştir.

Bu kez, "JIN" in Ağustos sayısında, Aziz Yamulki'nin yazdığına göre, Dernek 1919'un Ağustos'unda, yani kuruluşundan 2-3 ay sonra Kurban

Bayramı dolayısıyla Şişli Çocuk Hastanesi'nde birçok yoksul çocuğu sünnet ettirmiş ve bir de müsameremi vermiştir. Müsamerenin konusu yazıda belirtilmiştir. Ancak yazar, Kürt kadınlarının o müsameresiyle, Kürt ulusunun uyanışın-da atılan adımlarda kendilerinin de büyük katkılarda bulduklarını kanıt-ladıklarını belirtmiştir. Aziz Yamulki, ay-rıca o müsamerenin Kürt kadınlarının medeni cesaret sahibi olduklarını ve sağ-lam adımlarla programları doğrultusunda yürüdüklerini kanıtladıklarını da bildirmiştir. Yazar, yazısının sonunda onları kutlamış ve başarılı olmalarını dilemiştir.

... zede
sonra yet bulma
amından
tekerle meynere,
elleniken, düşen
mıgım hissedine-
jenesi... Ewel, gıllu-
Eymillerden bir baş-
lık dostlara name-
unda kalıyozuz. Ağıt-
eskisi kadar yaresiz
uz de, dışman da bılı-
dınınz ark sırtın dağı-
Yannı, tarhi yüzgeci ya-
Kırtler tarlıklarının en
ni yaratıyoz.
they "daleim mılı-
kunu" jım davarla-
i bakamı Sevko:
Hz. Süleyman
i alma ihtiyacı

gece
yükler için yeni ne de rahatsız-
lık duyacak bir sevil.
Çocuk saf saf büyükleri yüzü-
ne bakar. Neden büyükler bu denli
duyarız? diye düşünür.
Yaş, çok çok yaşlı ihtiyar mi-
yap sözüklerinin arkasında daha
da küçülmüş gözleriyle elinde yu-
nurma büyükliğindeki insar tapı-
nagını inceleyordu. Çocukları kor-
kulu gözlerine bakarak keşifleri.
Elindeki "silini" kesikliğiyle
dinyayı yeniden düzenleyip kendi
gökarnı uygun sekilendirmeye
çalışıyordu. Çok eskilerden kalma
(?) yaradından sızan jım etrafa
dayanılmaz pis kokular yayıyordu.
Kurbanı göre KAR ilaqları
meve uğraşırken
ma öze
lar Käte
Bir an düşündüm
Ve sordum kendi kendim
bunlarla kocamın ihsas
te/bizlere ne vadediyor?
zel, özgül bir yaşam ve k
bir
Hıyar! Tam tersine
onayıyla oluşmuş
zin iradesi dışını?
paraya ayran
Tinde kalma-
lar Käte
dinyoda
bi büyeselleşmeye dav
Brak toplumsallığı! H
bi biryayı olkı daha yit
olarakİlesin bakıp
er
oz

Hoppala hanımın gözüne takılanlar

DURSALİYE Bedir

Alanında Türkiye'nin en popüler dergilerinden biri olan KADINCA'nın Temmuz sayısında, Yayın Yönetmeni Esra Kazancıbaşı, "Erkekleri seviyoruz, çünkü..." diyerek başlayan köşesinde bakın nedenlerini nasıl sıralamış?

"Onlar, yaşamımıza öyle güzellikler kattılar, bize öyle çok şey öğrettiler ki" (Onlar olmasaydı öğrenemeyeceğimiz çok şey olmalı!) . Önce babamız, ağabeyimiz, sonra da arkadaşımız, patronumuz, öğretmenimiz, sevgilimiz, kocamız olarak (Eh geriye de birşey kalmadı! ...) Tüm erkekler bir ayna olup, renkli dünyaları

nın ışıltısını yansıttılar içimize (Acaba o ışıltı içimizi nasıl karartmayı becerdi?)... Erkeklerin biz kadınlar için önemi çok büyük. Örneğin, erkek arkadaşlarımızdan öğrendiklerimizin ikili ilişkilerimize katkısını kim inkar edebilir? ...". Uzun yazı böylece devam ediyor.

Eee, gelen gideni aratır derler. Ey bir zamanların KADINCA okurları, daha beter olun emil Duygu Ase-na'ya az mı "

Bu da kimin feministi?" diye burun kıvrıp küçümsemiştiniz.

Kadınlar İçin Hayat Bilgisi
Cindy Francis/ Çeviren Ayça Çavaş/ Oğlak Yayınları / 1996

Yazar Cindy Francis, kendisini sık sık ziyaret eden arkadaşı Anna ile dünyanın genel gidişatına ilişkin sorunlar karşısında buldukları anahtar çözümlerden "biz okurlarını mahrum etmemek" için yemeyip içmeyip (sayfa numarası olmayan ilk kitap olarak tarihe geçecek olan) " Kadınlar İçin Hayat Bil

gisi" eserini ortaya çıkar-mış. Saymadım ama, kitap 300 kadar nasihat içeriyor. Hangi sorunlar üzerine diyecek olursanız, şu son birkaç yıldır televizyona yapışıp kalan 'Yalan Rüzgarı' dizisindeki sorunlara benzer türden diyebiliriz.

Örneğin, birkaçını burada verelim ; 'Fransız mutfağını öğrenin', (Benim gibi daha henüz kendi mutfağını öğrenmememiş sandviç ustaları için çok heyecanlı...); " Herşeyin Düzgün Olmaması Sizin Suçunuz Değil" (Orası öyle de Galatasaray lisesi önünde kayıp yakınlarını arayanlar polis copu altında bununla teselli bulabilir mi dersiniz? !)

KURAK TUNA

di.

Seçilenlerden Seçenlere mesaj

Kadınların siyasal haklarını almasının 62. yıldönümünde kadın bakan ve milletvekillerinden bazılarının katıldığı toplantıda seçilme hakkını elde edenler, sadece seçme hakkını kullananlara seslenerek, birlik olma çağrısında bulundu.

Leyla Zana'ya Dünya Kadın'ından Destek

"Leyla Zana'ya özgürlük" kampanyası başlatan Kadın Delegasyonu 8 Mart 1997 yılına kadar sürecek imza kampanyalarına çağrı yaptı. Halen aralarında Claudia Roth ve Daniel mitterand gibi dünyanın çeşitli ülkelerinden kadınların da katıldığı 2000 imza toplandığı bildiril-

Yeniden İnsan Hakları Günü

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 48. si dünyada ve Türkiye'de çeşitli etkinliklerle hatırlatıldı.

Türkiye, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni 1949'da imzalamasına karşın bu beyannamenin tamamlayıcısı olan (Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Dayanışma Hakları Sözleşmesi'ni imzalamadı. İmzalanmayan sözleşme halkların hakları, ana dilde eğitim ve öğrenim ile ilgili hükümler içeriyor.

Düşünce hâlâ yargılanıyor, işkence, yargılı-yargısız infaz, gözaltında kayıp, köy boşaltmalar yaşanıyor. 96' yılı içinde cezaevlerindeki açlık grevleri

sonucu ölümler ise
Türkiye'nin sici-
line ekleniy-
or.
Leyla Zana'nın
yerine birer gün hapis
yatmayı da kabul ediyorlar.

Kadın Dergileri artmalı

Londra'da yaklaşık 40 Kürt ve Türk kadının katıldığı bir sohbet toplantısını ar-kadaşımız Dürsaliye Bedir, Roza adına izleyerek gözlemlerini aktardı:

9 Kasım'da yapılan toplantıda daha çok kadın sorunları ve Türkiye'deki son politik olayların tırmandırdığı ırkçılık tartışıldı.

On yıldır, süren savaşın kadın ve çocuklar üzerinde yarattığı tahribata ve erkek bakış açısının hakim olduğu iktidarın demokratik insan haklarını ihlal etmeye devam etmesine karşın, hemen hiçbir toplumsal proje üretilmediğine dikkat çekilen toplantıda kadın dergileri üzerinde de duruldu.

Mevcut erkek egemen kültürün

karşı- ödülü bu yıl da Cumartesi Annelerine verildi. Devletin kaybetme politikalarının sonucu doğan oturma eyleminin sesi ulusal sınırları aştı. Anaların 1,5 yıllık mücadele ve kararlılıkları ödül için neden gösterildi.

Toplantıya katılan bazı kadınlar ise medyanın kadına bakış açısındaki genel cinsiyetçi politikasına karşın, kadın haklarını gerçek anlamda savunan dergi ve yayınlara daha çok ihtiyaç duyulduğu gerçeğini savundular.

Kadınlar beraberliklerini ve mücadelelerini sürdüreceklerini açıklayarak toplantıyı bitirdiler.

CARLVON OSSİETTZYK ödülü Cumartesi Annelerine

Nazi toplama kampında katledilen anti-faşist gazeteci CARL VON OSSİ-

ETTZYK çok "rahim içi aracı" tercih ettiği belirlendi.

Kadınlar çocuk istemiyor

Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü "AÇSAP" tarafından yedi ilde yapılan araştırmaya göre, Aile Planlaması hizmeti alan kadınların % 70'i, kürtaj yaptıranların da %90'ı hiç çocuk istemiyor.

Aynı araştırmada doğum kontrol yöntemlerinden geleneksel "geri çekme" nin hala en sık kullanılan yöntem olduğu belirlenirken, kadınlarında modern doğum kontrol yöntemi olarak

en çok "rahim içi aracı" tercih ettiği belirlendi.

Araştırma kapsamında İstanbul'daki an-

NİHAYET, TECAVÜZCÜLER

YARGILANMAYA BAŞLANDI!...

Batman'a bağlı Sincan köyünde üç köy korucusu tarafından tecavüze uğrayan Remziye Dinç'in yaşadığı vahşetin (hatırlayacağınız gibi,

ROZA'nın 4. sayısında kapak konusu katılan olmuştur) failleri hakkında açmaya her on çalıştığı dava sonunda başlayabildi. kadından sekiz başka Yaşadığı mağduriyeti adli makamlara çocuk istemediğini anlatabilmesi ve suç duyurusunun izi başka belirtti. ROZA'nın 4. sayısında kapak konusu katılan olmuştur) failleri hakkında açmaya her on çalıştığı dava sonunda başlayabildi. kadından sekiz başka Yaşadığı mağduriyeti adli makamlara çocuk istemediğini anlatabilmesi ve suç duyurusunun izi başka belirtti. ROZA'nın 4. sayısında kapak konusu katılan olmuştur) failleri hakkında açmaya her on çalıştığı dava sonunda başlayabildi. kadından sekiz başka Yaşadığı mağduriyeti adli makamlara çocuk istemediğini anlatabilmesi ve suç duyurusunun izi başka belirtti.

dikkate alınması uzun bir süreyi almıştı. Nihayet, geçtiğimiz Kasım ayında mahkeme tarafından İstanbul'da alınan ifadesinin ardından, ilk duruşması Batman'da Aralık ayında gerçekleşti.

Posta Kutusu... Posta Kutusu... Posta Kutusu...

Merhabalar,

Yayın hayatınıza başladığınızdan beri sizleri izliyorum. Kadının özgürleşmesi yönünde, düşüncelerinize katılıyorum ve erkek egemen güç pozisyonunun olduğunu hemen hemen tüm sayınızda gündeme getirip işlediniz. Bayağı hoşuma gitti. Hatta içeriği biraz daha dolu olursa salt kadınların çıkardığı dergi tıkanır. Tek başına ne kadın kurtuluşa gidebilir ne de erkek. Ortak paydalar yakalanırsa şayet hem Kürt kadınının hem de erkeğinin ortak çalışmalarının ürünü olarak daha bir ivme kazanacağını sanıyorum. Bu ülkede tabii ki, Kürt kadını daha fazla eziyor. Bu dahi, onun bugüne kadar horlanmışlığının bir simgesi olarak, başkaldırma-nifestosu-

**Sevgili Roza'lı Kadınlar,
Ben Almanya'nın Göttingen Üniversitesinde öğrenci
bir Kürt kadınıyım.**

**Bu sıralarda Kürt kadın hareketi üzerine
master tezimi hazırlıyorum. Çıkardığınız
dergilerin üç tanesi şimdi**

**elimde,
Eğer başka sayı çıkar-
dıysanız**

Roza çalışanlarının işi zor. Her an baskıyı göğüslemek gibi bir sorunla karşı karşıya olduklarını biliyorlar. Faili belli infazların yapıldığı bir ülkede, böyle bir derginin çıkması mükemmel bir şey ve tabii salt kadınların yazılarına öncelik vermeleri doğrudur. Ne olacak şimdi? Roza'ya yazı yazmamız için kadın olmamız mı gerekiyor? Roza, daha ileri sıçramalar yapması

**bana gönderebilerseniz çok sevinirim.
Sevgilerimle, Nurettin Ece
Sağmacılar Cezaevi-
İstanbul**

Her ne kadar dışarıdan bakıldığında yazıp çizdikleri bu olmayabilir. Zaten, hiçbir şey dışarıdan bakıldığı zaman berrak değildir.

açısından salt Kürt kadınlarına hitap etmemeli. Hemen hemen tüm kadınlara; Laza, Çerkeze, Ruma, Yahudiye, Türke. İstisnasız tüm kadınlara, hemcinslerine seslenmeli. Aynı baskı aynı horlanma, aynı zorluklarla karşı karşıyadırlar. Hem ideolojik hem de politik olarak donanımı net. Her Roza okuru bunu görebilir. Hatta Roza kültürel etkinlikler düzenlemeli, söyleşiler, paneller vb. Roza çalışanlarına başarılar diliyorum, daha güzel bir dünya için yapılan tüm uğraşlar önemlidir. Her şey insan için her şey özgürlük için diyorum.

**Güley Polat
Herford/Almanya**

Perihan Özbolat Göttingen/Almanya

Değerli Roza Çalışanları,

*Derginizi daha önceden duymuş-
tum. Tabiatıyla merak ettim.*

Roza'vanên *Nihayet Uzun Yürüyüş*

Xwoşewîst, *Dergisinin bir sayısındaki*

Pêşîyê ji vê *adres sayesinde size*

zindana teng û *ulaşma imkanı bulu-*

tarî, silavên germ *yorum.*

û şoreşgerî ji bo we *Ben ve*

dişînim. Ez we ji ber

xebat û fedakariya hun

ji bo pêşkeftina jinikên

kurd dikin. Pîroz dikim û

daxwaziya azadî, serfirazî û

serkevîna we dikim.

Rastî pêşîya cend mehan di

Rojnameya Soz'de Ri ser derkefti-

arkadaşlarım derginizi daha yakından ta-

nımak, sürekli okuyucusu olmak

istiyoruz. Ayrıca, bu mektup

vesilesiyle, yayın yaşamını-

zın uzun ömürlü ve ba-

şarılı olmasını

diliyoruz.

Sevgi-

lerimle...

hebû. Min ji hingê ta

niha dixwest ku ji were

nameyekê binivisim û kovara

we bixwazim. Lê her wekî hun ji

dizanin û ve bihistiye jî me girtîyan

îsal saleke bi rehefî derbaznekir.

Ma heta îro. îro kovara we ji me re

(bi alikarîya dostekî) hat. Rastî ez

peşîman bûm ku ta niha min

nenivisiye ji were. Lewra kovara we

a rengîn û bi mijarên xweyên

koguş

rengîn

pir û

xweşîya min

hat.

Di dawîya hejmara çaran

de we Tiştonek (mamik) pir-

siye. Ez bersiva wê didim: "Diya

wî" wê bidê.

Ger bersiva min rast be û di qur'ê

daji min qezeekir hun ji min re

kovarên Roza ên ku derketine

tevan bişinin başe. Lê eqer min

qezene nekir hun disa bişînin ezê

diravê wan bişînim.

Ez daxwaziya serkeftina we û

daxwaza weşaneke berdewam ji

bo we dikim.

Lu jel silovan, bi dostanî...

Xalid Yalçın

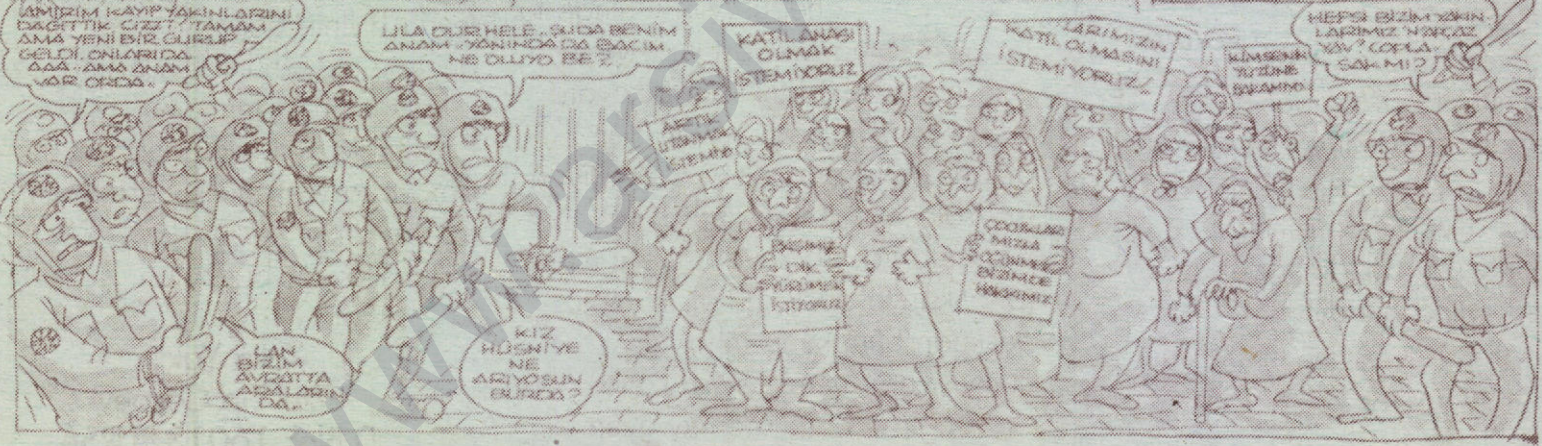
Özel Tip Cezaevi

D.Blok 16013-BURSA

BIYIKSIZ HİKAYELER

GÜRAY Batuz

UMİDİM KAYIP TAKINLARINI
BAĞITTİK ÇİZİT TAMAMAN
AMA YENİ BİR ÇİZİLEP
GELİ. ONLARIDA
AAA ANAM
VOR ONDA.

LILA DUR HELE. SUÇA BENİM
ANAM YONINDA DA BACIM
NE OLUYO BE ?

KATLANAGI
OLMAK
İSTEMİYORUZ

LAZIMIZIN
KATIL OLMASINI
İSTEMİYORUZ

HEPSİ BİZİM YAKIN
LARIMIZ NERÇE
YAV ? COPLA
SAY MI ?

LAN BİZİM
AVAZITA
AZALDIRIN
DA.

KIZ
HÜSNİYE
NE
ARİYOSUN
BURUDA ?

BİZE
BİR
ŞEY
SÖZÜM
KİTİYORUZ

ÇOCUKLARI
MUTLA
ÖZGÜR
BİR
ORTAMDA
BESLENİCE
HAKKIMIZ

KİMSE
BİZİ
BİLE
BİLE

• Ezilenlerin yükselişi, ezilmişlik öze-
lerinin yüceltilmesiyle olmamalıdır; böyle bir
süreç bir kısır döngü içinde dönüp durmaya
yol açar.

Juliet Mitchell -

*Yeryüzünün

dengesi bozuk;

Kadın cephesinde

fazla sorumluluk, erkek

cephesinde fazla güç var.

Afrika Kadın

Gazeteciler

Federasyonu

• aynı
zamanda ikisi
birden; kendi
yasalarına göre
yaşamak
isteyen biri ve
eski hoş şeyleri
sürdürmek,
sevilmek, saklan-
mak, korunmak
isteyen biri olmak
çok zor.

Zelda Seyre Fitzgerald.

• Kadınların cinsellik kapasitesi erkek-
lerinkinden çok daha geniştir. Ama binlerce
yıllık ataerkil koşullandırma, bizi cinsel gizli
gücümüzden yoksun bırakmış ve
cinselliğimizin gerçek doğası konusunda
aldatmıştır.

Lynne Segal -

• Kadınların tarihi herşeyden önce baskı
altına alınışlarının ve bunun gizlenişinin tari-
hidir. **Andr e Michel** -

• Peki, neydi adı konmayan bu sorun? Bu
sorunu dile getirmeye çalışırken hangi
sözcükleri kullanıyorlardı kadınlar?

Bazen bir kadın "Nedense bomboş
hissediyorum kendimi... Bir eksiklik duyuyo-
rum" ya da "Sanki yaşamıyormuş gibiyim"
diyordu.

Betty Friedan

• Bütün bu savaşılarda biz kadınlara
daha önemsiz olduğu için daha zor olan
bölüm düşüyor...

Jenny Westphalen-Marx

• ... Evli olmayan kadınlar çok defa
düşünsel ve sanatsal yetenek ve güç
geliştirirler...

Sofja Andrejewna Tolstoya

**KADIN
GÖZÜYLE
KADIN**

• Kadınlar kurtuluş hareketi gibi bir
hareketi başlatmamız niçin bu denli uzun
sürdü? Herşeyden önce,
kadınlığımızın bilinçli
olarak ayırdına var-
mamızı ve dört bir
yanımızı sarmış
olan çeşitli
kadınlık yorum-
larını iyice göre-
bilmemiz
gerekliyordu.

**Sheila
Rowbotham**

• Kadınlar,
çalışmak için çok güçsüz,
çok dayanıksızdır, diyorsunuz; kadınların
bellerini bükecek ve yutacak yorgunluğa
onları sürüklemek için de, onları çok seviy-
yoruz diye ekliyorsunuz. Eh! tüm bunları biliy-
yoruz, beyler, hem de çok uzun zamandan
beri; bunlar, asırlar boyunca ahlaki
köleliğimizin, toplumsal bağımlılığımızın ve
entellektüel düşüklüğümüzün süslendiği,
güzel sözlerdir. Ama bu tumturaklı ve
bayağı sözler yetti artık; özgürlüğün
güneşinde yaşamak ve gelişmek istiyoruz,
sessiz, güçsüz ve neredeyse düşüncesiz
biçimde sürünmek ve ah vah etmek değil.

Paule Mink

*Sofu

kadınların

çoğu, kendini edil-

gin bir biçimde

Tanrı'ya teslim etmekle

yetinmez; benlerini

hiçleştirme işine, beden-

lerini hırpalayıp, yıkarak

etkin olarak girerler.

**Simone de
Beauvoir**

